AKİS

HAFTALIK AKTUALİTE DERGİSİ

12 ŞUBAT 1965
FİATI: 1 LİRA

Büyük Britanya Başbakanı

Metin TOKER'in Sorularını Cevaplandırdı.

Wilson'un Demeci

BÜYÜK BRİTANYA BAŞBAKANI HAROLD WİLSON
AKILLI BİR SOSYALİST

Haftanın Başyazısı:

MİLLETİN GÖZÜ ÖNÜNDE...

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

Sayı: 556 Cilt: XXXII Yıl. 11

Sahibi ve Başyazarı
Metin Toker

Yazı işleri Müdürü
Y. Yüksel Erdem

Bu sayıda Yazı Kurulu
İş Haberler Kısmı: Kurtul Altug, Güneri Civaoglu, Teoman Erel, Egemen Bostancı (İstanbul) Seyfi Özgenel (İzmir) — Diş Haberler Kısmı : Halûk Ülman — Magazin Kısmı: Jale Candan, Tüli Sezgin, Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil Tiyatro : Naciye Fevzi. Lûtfi Ay-Yayınlar: İlhami Soysal — Musiki ve Fen: Daniyal Eriç

Resim
Ali Parmakerli

Fotoğraf
T.H.A.
Hüseyin Ezer
Erdoğan Çiftler

Klişe
Birlik Klişe Atölyesi
Tel : 11 79 15

Yazı işleri
Rüzgârlı Sokak No 15/2
Tel: 11 89 92
P. K. 582

İdare
Rüzgârlı Sokak No: 15/1
Tel.: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik, (52 nüsha) 40.00 lira

İlân şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 1500 lira

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaa

Basıldığı yer
Hürriyet Matbaası
Ankara

Basıldığı tarih :
11.2.1965

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları,

Bu hafta dergi, karşınıza bir gazetecilik olayıyla çıkıyor. Başyazarımız Metin Toker bundan bir süre önce Batı Avrupada bir inceleme gezisi yapmış ve intibalarını sizlere anlatmıştı. Büyük Britanyanın yeni Başbakanı Harold Wilson Başyazarımızın kendisine sorduğu soruları cevaplandırmıştır. İç sayfalarımızda Başbakanla yapılmış olan mülakatı, "İngiltere' başlığını taşıyan bir metin yazısının içinde bulacaksınız. Metin yazısı, Mr. Wilson'un cevaplarıyla birleştiğinde işçilerin İngilteresinin bir takım konuları nasıl gördüğünü ortaya koymaktadır. Okuyucularımız her halde Büyük Britanyanın Muhalefet Lideri Sir Alec- Douglas Home'un bilhassa Kıbrıs meselesi hakkında söylediklerini ilginç bulacaklardır.

AKİS bu hafta iç politikada projektörünü A.P'li Demirel ile Bölükbaşının, piştarhğım yaptığı bir garip olay üzerine çevirmiştir. Olay, bir hükümet düşürmek için Parlamentonun dahilinde girişilen gayretler ve tertipler, plânlamalardır. AKİS muhabirleri oyunun nasıl sahneye konulduğuna ve nasıl umumi efkâra takdim edildiğini, hangi merkezlerden beslendiğini dikkatle incelemişlerdir. Bu inceleme henüz biç kimsenin bilmediği bir takım eğlenceli teferruatı meydana çıkarmıştır. "Muhalefet" başlıklı yazıda AKİS bunları anlatmakta ve hazırlıkların muhtemel neticesi hakkındaki fikrini söylemektedir. AKİS'in bu haftaki başyazısı da aynı hadiseyle ilgilidir. "Milletin gözü önünde.." başlığını taşıyan bu başyazıda hükümeti düşürme gayretlerinin fikirlerde doğurduğu bir takım benzetmeler hatırlatılmakta . ve bazı noktalara dikkatler çekilmektedir. Hareketin piştarlarından Osman Bölükbaşı gittiği yerlerde AKİS'e ve Başyazarına bazı hususları herkesin dikkat nazarına sundukları için ateş püskürürken AKİS "Haftanın İçinden" sütununda gerçekleri konuşturmaya devam etmektedir.

Bu hafta ilgi, çekici başka bir yazı gene YURTTA OLUP BİTENLER kısmımızda yer alan "CHP"' başlıklı yazıdır. Bu yazıda son CHP Meclisi toplantısının ışığı altında CHP nin seçim hazırlığı ve iç meselelerini ne şekilde hallettiğini öğreneceksiniz. Ayrıca Muhalefetin bir takım ayak oyunları peşlinde olduğu şu günlerde iktidarın ne ile meşgul bulunduğu ve işi nasıl ciddiye aldığı da dikkat çekicidir.

Saygılarımızla

Kurtul Altug

içindekiler

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Ahmet Yıldız
Şaka yaptı

Rejim____Ahmet Yıldız sözlerini bağladı:

"— Sistemin sakıncalarına inanıyoruz, fakat daha büyük Sakıncaları önlemek özlemini de duyuyoruz. Hükümet buhranları yaratacağını biliyoruz, fakat rejim buhranını önleyici etkisi olacağına da inancımız vardır..."

Bir alkış salvosudur koptu. CHP'liler. YTP'liler, CKMP'liler, MP'liler ve hattâ -inanılmaz bir şey!- AP'liler, meselenin partileri ile ilgisini bir tarafa bırakmışlar, belki de Cumhuriyet Senatosunda bugüne kadar yapılmış en kaliteli konuşmayı alkışlıyorlardı.

Olay, haftanın başında Salı günü Cumhuriyet Senatosunda geçti. Seçimlerin Milli Bakiye ve Müşterek Oy Pusulası sistemi ile ve 1965'in Ekim ayında yapılmasını öngören kanun tasarısı. Okumuşlar Meclisinde görüşülmeye başlanmış, partiler tam bir kördövüşüne girecekleri sırada, bir tabiî senatör kalkmış bir konuşma yapmış ve bir an için dair olsa, kendisini dinleyenlere büyük sorum luluklar taşıdıklarını hissettirebilmiş, düşündürebilmiştir.

Oysa, görüşmeler başladığında böyle bir netice hiç mi. hiç beklenmiyordu. Sinirli Başkan Vekili İhsan Hamit Tıçrel "Meşhur Seçim Kanununa geçiyoruz!" diyerek, alışılmamış fakat maslahata uygun bir espri ile görüşmeleri başlattığında, koridorlarda oy hesapları yapılıyor veya oylamaya ihtiyaç kalmadan işi halletmek için taktikler düşünülüyordu, ilk konuşmayı yapan Adalet Bakanı Sırrı Atalay da bir Bakandan çok bir kürsü silâhşörünü andıran edası ile AP'lileri tahrik etmişti. Bu cenahtan galen cevabi müdahaleler ve sataşmalarla iş daha da karışacağa benziyordu. Beklenen. Millet Meclisinde zaman zaman görülen meydan kavgalarından birinin bu defa Senatoda patlaması idi.

Yıldız, bu hava içinde kürsüye ilerledi. Alışılmış şakalarından birini yapacakmış, meselâ göz kırpıverecekmiş yahut "yes!" diyiverecekmiş gibi muzip bir hali vardı. Nitekim muzipliğini de yaptı. O kadar gerçekçi, o kadar kaliteli, o kadar tarafsız konuştu ki bu, küçük ölçülere, günlük konuşmalara alışmış Türk Senatosu için gerçekten bir şaka ve muziplik oldu!

Yıldız söze, memleketin yakın tarihini bugünün gelişmeleri ışığında tahlil ederek başladı. Osmanlı devletinin son zamanlarından bu yana daima, toplumdaki iki çeşit tutum ve eğilimi temsil eden başlıca iki siyasi teşkilatlanma ve hareket olduğunu ifade etti: Hatibe göre. bunlardan birincisi, sırası ile Jön türkler, ittihat ve Terakki Halk Partisi isimleri ile temsil edilen, toplumda değişme ve hızlı ilerleme isteyen tutumdur. Diğeri ise daima bu tutuma reaksiyon olarak teşekkül eden. muhafazakarlığı ve toplumdaki değişme ile bozulacak menfâatleri temsil eden tutumdur. Bu ikincisi Hürriyet ve İtilaf; Serbest Fır ka, D.P. ve son olarak da A.P, isimleri ile devam edegelmiştir Bu tutumlardan birincisi halkın daha iyi yaşaması için ortaya çıkmakla beraber, toplumun kültür seviyesinin düşüklüğü sebebiyle halka inememiş ve zamanla azınlıkta olan aydınların ve eşrafın eline geçerek halktan daha da uzaklaşmıştır. Bugünkü Halk Partisi bu durumdadır. İkinci tutum ise, birinci tutuma reaksiyon olarak doğması sonucu, içinde her çeşit fikri barındırmıştır. Bu tutum, neticede; oy bakımından halka dayanmakla beraber, içinde barındırdığı çeşitli fikirlerin itmesiyle halkın

menfaatinin değil, azınlık durumundaki büyük sermaye sahiplerinin menfaatini savunur hale gelmiştir. Üstelik bu muğlâk siyasî farklılaşma günlük çekişmeler, .mücadeleler ve tahriklerle keskinleştirilmiş ve iş, içinden, çıkılmaz hale sokularak, 27 Mayıs 1960 devrimine kadar gelinmiştir.

Yıldız bu tahlilden sonra şöyle devam etti:

"— Sağcı ye liberal eğilimli AP işçi ve köylüyü, devletçi CHP de ağayı, kendi desteği saymaktan kurtulamıyor. Bizim politik sorunumuz, her tedbiri etkisiz kılan ve her çıkar yolu engelleyen bu politik çıkmazı açmaktır. Yoksa, falan parti şu kadar üyelik kazanacak, ya da öteki parti şu kadar üyelik kaybedecek, yahut da illâ ki şu parti de yaşasın kaygusu ile hiç de ilgilenmeye niyetimiz yoktur. Milli Bakiye sisteminin iki cepheye bölünerek katı hale gelen ve fikir temeli olmıyan sert bir gidişe yumuşaklık getirmesi partilerin fikir, konsept, yöntem ve felsefe ayrıtlarına göre kendilerine bir çekidüzen vermelerine yardım edici etkisi olacağı umulmaktadır."

Bu arada A.P.nin içine düştüğü bir çelişmeyi de ele alan Yıldız, o hayret uyandıran belâgatiyle şu cümleyi de döktürüverdi:

"— İşine yaradığı sürece milli irade paravanasını bolca kullananlar dahi, o iradeyi en iyi şekilde temsil edecek olan bu sistemi, onu gölgeler gibi göstermektedirler..."

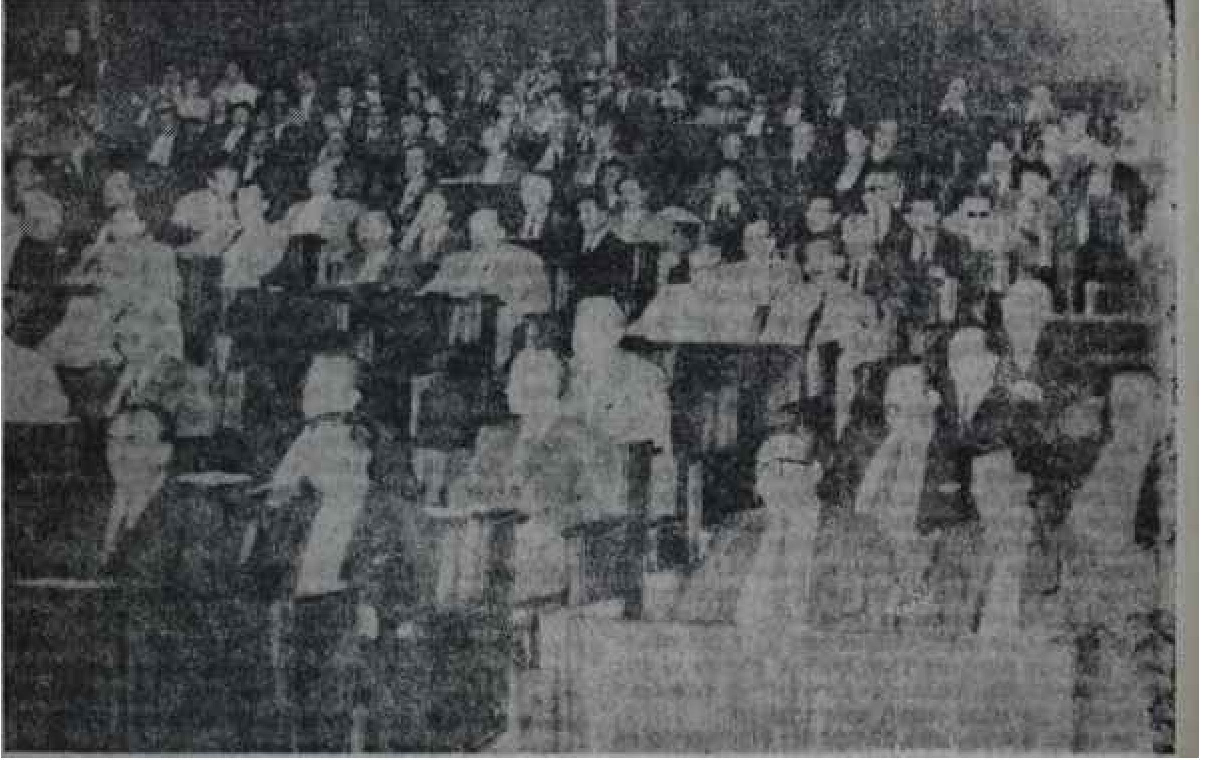
Yıldızın konuşmasından sonra, garip bir durgunluğun içine düşmüş olan senatörler oturum bittiği, için evlerine dağıldılar. Senatörlerin bu durgunluklarının ve düşüncelerinin ne kadar devam edeceği bilinmemektedir. Fakat Milli Bakiye sisteminin görüşmeleri Senatoda -bu dergi basıldığı sırada- devam etmektedir. Tasarının Senatoda görüşülme süresi bu Cuma günü sona erecektir. Eğer bu süre içinde görüşmeler bitirilmezse Tasarı otomatik olarak kanunlaşacaktır. Cuma gününe kadar oylama yapılırsa, bu takdirde de Tasarının kanunlaşması beklenmektedir. Çünkü AP'liler hariç, diğer partiler ve Gruplar Tasarıyı desteklediklerini açıklamışlardır. Bu bakımdan, Senatodaki görüşmeler Yıldızın konuşması dışında- bir değişiklik getirmiş olmıyacaktır. Temenni edilen, bu konuşmanın hem Okumuşlar Meclisi, hem de Millet Meclisi için bundan sonraki devrede iyi bir örnek olmasıdır. Bu konuşma bu kadar etki yaratmakla beraber, aslında, olması gerekenden başka bir şey de değildir. Hele bu konuşmayı yapan kimse, seçim kaygısı olmayan ve görevi sadece bu çeşit bir fikrî çalışma içinde bulunarak, değ--en devrelerde değişmeyen bir ölçüyle tarafsız ve kaliteli uyarmalar yapmakla görevli ise... Bu bakımdan Yıldızın hamlesi biraz da geç kalmış bir hamle sayılabilir. Anayasanın ve türk milletinin tabiî senatörlerden beklediği herhalde budur!..

Karakış__"Bu yıl da havalar iyice miyarını şaşırdı. Kış mı, yaz mı anlaşılmıyor?" derken, herzaman geldiği yerden, Balkanlardan sökün eden bir soğukhava dalgası böyle diyenleri pişman ediverdi. Son yıllarda görülmemiş bir kış şu anda yurdun her yanını kasıp kavurmaktadır. Bir gün Sivas —27 derece ile dünyanın en soğuk ikinci şehri unvanını alırken; bir-ikigûn sonra Ankara, -24 derece ile dünyanın en soğuk birinci şehri unvanına yükselmekte ve ancak —17 dereceyi. tutturabilen Moskovayı geride bırakmaktadır. Üstelik şiddetli bîr kar yağışı bütün Anadoluyu kara gömmüştür.Dikkati çeken husus, böyle bir afetin Türkiyedeki hayatı felce uğratacağı beklenirken, bu durumun ortaya çıkmamasıdır. Biraz pahalı da olsa, Türkiyenin en başarılı kuruluşlarından biri olan Karayolları, şu anda tabiatla çetin bir mücadeleye girişmiş bulanmaktadır. Radyodan yayınlanan yol durumu ile ilgili haberleri izleyenler, dikkat ederlerse, kapanan yolların kısa bir süre içinde açıldığını ve hiç bir yerde ulaşımın devamlı aksamadığını farkedeceklerdir. Bu, her yıl bütçeden milyarlar yiyen Karayollarının zamanı gelince görevini yapabileceğini, imtihanını verebileceğini ispat bakımından önemlidir.

Türkiyeyi hâkimiyetine alan bu tabiat hadisesinin bir başka tarafı ise mahsule vereceği faydadır. Türkiye gibi ihracatı bile yağışa bağlı bir tarım ülkesinde, uzun süren bir kurak devreden sonra böyle bir yağış hakikaten büyük ikramiye sayılmalıdır.

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI
Yıl: 11 12 Şubat 1965 Sayı:556 Cilt: XXXII

YURTTA OLUP BİTENLER

Mecliste milletvekilleri toplantı halinde

Rejimin kaderi

Millet

Demokrasi ve düşmanları

Türkiyede bugünkü siyasi hayat tarzına şiddetle karşı birtakım grupların varlığı hiç kimsenin meçhulü değildir. Bunlar, 27 Mayıstan, sonra seslerini daha yüksek perdeden çıkarmaya, başlamışlardır. Bu da. bilinen, bir gerçektir. Talât Aydemirin- "Mamak Duruşmaları" sırasında açığa çıkmıştır ki bunlar, ortamı en müsait buldukları sırada aralarında az kapalı toplantılar bile tertiplemişler, plân. lar.hazırlamışlar, Türkiyeyi başka bir hayat tarzı içinde nasıl yönetecek lerinin tasarısını kaleme almışlardır. "Mamak Duruşmaları", başta hareketin lideri olmak üzere bu tiplerin ne kadar iptidaî kimseler olduklarını göz lerin önüne sermiş, fikirlerinin basitliği ve kabalığı çok kimseyi şaşırtmıştır. 21 Mayıs macerasından sonra böyle düşünceler moda olmaktan çıkmıştır ve ortamın artık buna elverişli bulunmadığı anlaşılmıştır. Ama. demokrasi düşmanlarının nesli tükenmemiştir. Şimdi bunlar, bilhassa aşırı solun içinde, rejimi hırpalamak ve onu itibardan düşürmek için ellerinden gelen gayreti göstermektedirler.

Demokrasi öyle bir sistemdir ki ona açıktan hücum etmek kolay değildir. Zira Demokrasi imtihanını asırlar, boyu vermiştir. Ondan dolayı yapılan demokrasinin tatbikatını yermektir. Bugün aşırı sol edebiyata bakınız. Herksin bulduğu kusur "demok rasinin bizde işlemeyeceği", "demokrasinin bu insanlarla olmayacağı", "demokrasi yapacağız diye çok . işin berbat edildiği"dir. Eşeğini dövemejyinin semerini dövmesi gibi, demokrasinin yeminli düşmanları demokratik sistemin temsilcisi durumundaki partileri ve politikacılara hücum oklarını yöneltmişlerdir.

Türkiyede hiç kimse bu partilerin ve bu politikacıların buna vesile vermediklerini iddia edemez. Gerçi çok hücum, bizden başka her yerde son derece tabii görülen ve aksaklık dahi sayılsa âdeta rejimin tabiatında,bulunan mânâsız kusurlar vesile edilerek yapılmaktadır. Kavga, bütün parlâmentolarda vardır Evvelâ kendini, sonra memleketini düşünen politikacı sadece "Türk Malıdır" etiketini taşımaz. Partilerin en önemli meselelerde

HAFTANIN İÇİNDEN

Milletin gözü önünde..

Metin TOKER

bir süredir milletin gözü önünde, hem de hayretten açılmış güzü önünde ibret verici bir oyun oynanıyor. Mecliste az veya çok nisbette temsil edilen bir takım partilerin liderleri inanılmaz bir sorumsuzluk içinde bir "darbe-i hükümet"in plânlarını, tertiplerini ve hepsinden fazla propagandasını yapıyorlar. "Hükümeti düşüreceğiz" "Hükümeti devireceğiz" sözleri bir manâ ifade etsin diye olmaktan ziyade gazetelere manşet sağlaması mak sadıyla mütemadiyen tekrarlanıyor. 450 kişilik Mecliste bütün kuvveti, kendisiyle birlikte topu topu 13 kişi olan ve Meclisin teşekkül tarzı itibariyle partisi hiç bir kıymet taşımayan, şahsının kıymeti ise malûm bulanan Osman Bölükbaşı nam zat diyar diyar dolaşıp üçü, besi geçmeyen dinleyicisine ettiği lafları bültenler halinde bizzat basına dağıtıyor. Bunlar, bazen ciddi gazetelerde bile yer buluyor. Böylece ciddi basın oyuna iştirak ettiriliyor. Bu ön cephenin arkasında ise Süleyman Demirel ve A.P.'si, sanki ne saman istese Hükümeti düşürebilirmiş edası içinde taraftarlarına "moral takviyesi" yapıyor.

Merak mevzuu, bu münasebetsiz ve sorumsuz oyunun daha ne kadar süreceğidir.

Bir noktayı berraklaştırmak lâzımdır İktidarı değiştirmeye çalışmak Muhalefetin sadece hakkı değil, aynı zamanda görevidir de.. Siyaset hayatında fikirler ve prensipler, programlar ancak iktidara geçilmek suretiyle uygulanabileceğine göre her parti için ideal, idare mekanizmasının başıdır. Seçimlerde kazanmak kadar iktidarı erken seçime zorlamak, Mecliste bir partinin kesin çoğunluğu yoksa parlâmento kombinezonlarıyla Hükümetin arkasındaki desteği kendi arkasına almaya çalışmak bütün siyasi teşekküllerin meşru ve muteber gayretleridir. Türkiyede buna kimsenin ne bir diyeceği, ne de demek hakkı vardır.

Fakat Türkiyede yapılan bu mudur?

Türkiyede şu anda yapılan bu değildir. Türkiyede şu anda, Fransadaki III. ve IV. Cumhuriyet devirlerinde sık sık girişilen, nihayet parlamenter rejimi tamam ile itibarsız hale getirip iflasa sürükleyen entrikalara çok benzeyen bir oyun oynanmaktadır. Gayretlerin ne bir felsefesi, ne bir millî gayesi, ne memleket menfaati hedefi vardır. Siyasi komplocular gayelerini gerçekleştirirler ve iktidarı ele geçirirlerse karşılarında bulacakları kuvvetlerle nasıl başa çıkabileceklerinden dahi haberli değillerdir. Osman Bölükbaşı bu kuvvetler hatırlatılınca sanki sadece Ordudan bahsediliyormuş gibi bir takım hamasi lâflar etmekte, Türk Ordusunun hususiyetleri konusunda dersler vermeye kalkışmaktadır. Bunlar ilk defa işitilen sözler değildir. Böyle sözlerle, belirli şartların belirli istikamet çizdiği hâdiseleri değiştirebileceklerini sananlar daha çok yakın bir geçmişte feci fekilde yanılmışlar ve hatalarını pahalı ödemişlerdir. Onların karşısına çıkan kuvvetler, aynı yolun bu yeni yolcularının da yakasına yapışmakta gecikmeyeceklerdir ve bunlar, arkalarında on yıllık bir "konsolidasyon devri" de olmadığından kendilerini pek çabuk sırtüstü yerde bulacaklardır. 1965 Türkiyesinde İktidar olmaya heveslenebilmek için önce 1965 Türkiyesinin şartlarını bilmek lâzımdır.

Siyasi komplocuların Hükümeti düşürmek için açıktan söyledikleri sebep, demokratik rejimin, "İnönüsüz İktidar" ın kurulabileceği ispatlanmadan sağlam temele dayanmış sayılmayacağı safsatasıdır. Böyle bir sebebi 1950'nin arefesinde Demokratlar bayrak edinmişler ve kendilerinin dahi hayal etmedikleri zaferlerinde bu bayrağı büyük rolü olmuştur. Ama o zaman bir "tek parti devri" sona eriyor ve bir "çok parti devri" başlıyordu. Samimiyet konusunda şüpheler mevcuttu. Diktatörlerin gönül rızasıyla iktidar devrettikleri görülmüş hadise değildi. "İsmet Paşa iktidarı bir bıraksın bakalım.." sözünün memleket aydınları üzerindeki tesiri bütün bunlardan ileri gelmiştir. Şimdi memleket gerçeklerinden haberdar ve biraz uyanık, sahiden şu demokratik rejimin sıhhat kazanmasını isteyen aklı basındaki herkes "İsmet Pasa ile gidilebilecek en uzak noktaya kadar gitmek"in Türkiyenin menfaati olduğunda müttefiktir. Bu noktaya varılmış olduğunu sanmak ancak bir Bölükbaşı olmakla kabildir. Türkiye, bir büyük ihtilâlden sadece beş yıl sonra, hâla şahlanmış bîr attır. Böyle bir ata binici seçilirken yapılacak hata, binicinin kafasını yarmasından daha vahim neticeleri hemen doğurabilir.

Zaten aslında, açıktan söylenen sebebin dahi gerçeği ifade etmediği ve temelde yatanın şahsî ihtirastan başka şey olmadığı memleketin bütün sağlam kuvvetlerince bilinip görülmektedir. 13 kişilik bir topluluğun kurulacak yeni iktidarda "eşit müessiriyet" istemesi bunun öyle açık bir delilidir ki.. Parlâmentoda Hükümet düşürmenin yolu gazete manşetinden ve mevlût şekeri gibi hazır bülten dağıtmaktan geçmez. Mecliste Hükümete güvensizlik oyu verilir ve hükümet düşer. Kaldı ki bugünkü Hükümet gerekli 226 güvensizlik oyunu bile beklemeyeceğini ve güven ifade eden beyaz oylar güvensizlik ifade eden kırmızı oylardan az çıktı mı emaneti derhal teslim edip bir daha da almayacağını ve muhalefete geçip görevini orada yapacağını kesin şekilde millete bildirmiştir. İnönünün bu sözünden döneceğini sanmak İnönüyü hiç tanımamak demektir.

O halde. "Hodri Meydan!" iken bunun sadece havasıyla yetinmek nedendir? Hedef memleketi istikrarsız bir hava içinde tutmaktan başka bir şey değildir de ondan.. Ama bu istikrarsızlık en ziyade partili sistemi, parlamenter rejimi zedeler. Parlamenter rejimi ise Parlâmento savunmaz ve onu, onun bunun elinde oyuncak ederse bu rejimi kimse kurtaramaz. İsmet Paşa bile..

Hükümet düşer, yahut Hükümet kalır. Ama Parlâmento bunun bir oyun haline getirilmesi hevesine karşı çıkmazsa bizim Parlâmentomuzun âkibeti Fransadaki III. ve IV. Cumhuriyet parlâmentolarının akıbetinden farklı olmayacaktır.

dahi bir anlaşmaya varamamaları. meselâ bir Başkan seçiminin ancak yirmi turla yapılabilmesi düzineyle memlekette görülmüştür.

Ama Türkiye, bundan topu topu beş yıl önce bir ihtilâlle çalkanmıştır ve bu çalkantının bütün izlerinin beş yıl içinde ortadan kalkmasını istemek, beklemek akılsızlığın ta kendisidir. Bu hususiyeti, varlıkları rejime bağlı bulunanlar herkesten iyi bilmeli ve ona göre davranmalıdırlar. 27 Mayısın kendisi dahil, son beş yılın bütün patlamaları politikacıların "yaparım, olur" teorisinin neticesi olmuştur. Yap mışlardır ve olmamıştır. Olmayacağı, yaparlarsa ne sonuç çıkacağı kendilerine hulûs ile anlatıldığında ise kızmışlardır, sinirlenmişlerdir, kudretlerine göre hışım göstermişlerdir.

Bu **hafta,** böyle bir hatırlatmanın Türkiyede tam zamanıdır.

A.P. Grupunun ,Demirelli toplantısından bir sahne

"Attım da vuramadım.."

Muhalefet

Cadı kazanı

Haftanın başlarında Salı günü, AP Ankara milletvekili Mustafa Kemal Erkovan, AP Millet Meclisi Grup Başkanlığına, Genel Başkan Süleyman Demirel tarafından cevaplandırılmak üzere bir önerge verdi. Önergede Demirelin mevcut Hükümeti düşürmek üzere bazı tertiplere giriştiği, fakat bu yolda en önemli adımlardan birini teşkil eden, Bütçe oylaması sırasında AP'li senatörlerin büyük bir kısmının oylamaya katılmadıklarına değinilerek, Genel Başkandan şu hususun cevaplandırılması istenmekteydi:

"Sayın Genel Başkanın tutum ve davranışlarına kendi partisinin mensupları riayet etmediğine göre, Başkanın, diğer muhalif parti başkanları ile temasını, adı geçen partililer ve taraftarları ne dereceye kadar ciddiye alâbilirler?.."

Gerek önerge ve gerekse önergede Genel Başkana yöneltilmiş olan soru. ilâhları kükretecek ve belki de Erkovanı AP içinde "Persona non grata" ilân ettirecek niteliktedir. Ama ne olursa olsun bu önerge, "Demirelin ve dolayısiyle AP'nin son haftalarda Hükümeti düşürmek üzere girişmiş oldukları teşebbüsün ciddiyet değil ama, başarı şansını ortaya açıkça koymak bakımından son derece önemlidir. İki hafta önce gazetelerin, baş sayfalarında AP'nin iktidara geleceğini ima eden bir haber furyası başlamış, AP iktidar kampanyası az sonra Demirel - Bölükbaşı işbirliği halini **almış** ve o zamanlar gülümsenerek izlenen bu sonuç. AP liderinin YTP ve **CKMP** Genel Başkanları ile temasından sonra biraz olsun ciddiyet havasına bürünmüştür.

Ancak, meselenin en önemli noktasını Mustafa Kemal Erkovanın vermiş olduğu önerge teşkil etmektedir. Zira gerek YTP ile CKMP'ye, gerekse küçük MP'ye, Demirele verilmiş olan garantilere rağmen, bir tereddüt havası hakim dir. Millet Meclisinde Milli Bakiyeler Kanunu görüşülürken bu üç parti de, AP'nin hükümet kurmak konusunda sık sık demarşlar yaptığından, fakat sonra nedense birdenbire tornistan et. tiğinden yakınmışlardır. Oysa CHP'nin karşısındaki oyları paylaşma durumun da olan bu partiler, kendi hayatlarını idame ettirmek için AP'nin iktidara gelmesini şart görmektedirler. Bunlara göre, ortada şişirilmiş bir AP balonu vardır ve bu balon patlatılmalıdır. CKMP Genel Başkanı Ahmet Oğuz, bu isteği:

Kulağa Küpe

Dön baba, dönelim!

Bölûkbaşının "Hükümette eşit , sorumlulukla beraber eşit müessiriyet"ten ne anladığını biliyorsunuz- Eşit müessiriyet nasıl olacak? Tabii Hükümete A.P. ile eşit sayıda Bakan sokmakla.

Bakanlar için mesele halledilebilir.Bakan sayısı 22'dir- ,Yarısı 11 eder. Bölükbaşının takımı ise, kendisi hariç 12 kişi. 11'i *Bakanı olur. Bir tanesi de, eh, "İktidarın M.* P. *kanadı"nın "Meclis Grupu"nu teşkil eder.*

Ama, Başbakanlık ne olacak ? O, bir tane. Müessiriyet bakımından ise önemi ortada- Bölükbaşı "eşit müessiriyet" is*tiyor. Çare ?*

Aman canım, işin ciddiyeti bu iken düşünülecek şey mi ? Tek günler bir A.P. li Başbakan, çift günler- Bölükbaşı Başbakan..

Yok, yok. Bölükbaşı bunu ka bul etmez. Tek günler Bölükbaşı Başbakan, çift günler bir A.P.'li, Başbakan.

Bölükbaşı, bu! Ayların 31 çekenini kaptırır mı, hiç?

"—-Alicana hak vermemek elde değil!.İktdara gelseler de, burunları bir sürtse.." diyerek, ifade etmiştir,.

Ancakl son dört yılın gazete koleksiyonları karıştırıldığında görülecektir ki, AP hep bu şekilde çıkışlar yapmış, sonra da iktidar hülyasından vazgeçerek, sessiz sedasız kabuğuna çekilmiştir. Yani, haftanın başlarında YTP Genel Sekreteri Turhan Kapanlnın da ifade ettiği gibi, AP'nin şimdiye kadar yaptığı, "yalancı pehlivanlık"tan başka birşey değildir. Politik, ortamda eskidenberi hakim olan bu kanaat. AP'de. ki lider değişikliğine, hükümet düşürmek için durumun herzamankinden daha müsait oluşuna ve hattâ AP'ye verilen garantilere rağmen, değişmemiştir. Bunda, AP'nin Senatodaki son Bütçe oylamasında verdiği kötü imtihanın büyük rolü vardır. AP işe önce iktidara gelmek istediğini açıklayarak başlamış ve bunun, için izlenecek politikanın ağırlık merkezini Bütçe müzakerelerinin teşkil edeceği. Bütçeye kırmızı oy yererek CHP Hükümetinin çekilmeye zorlanacağı söylenmiş, küçük partilerin de kendileri ile aynı paralelde oy kullanmaları istenmiştir. Oysa tatbikat bunun tamamen aksine tecelli etmiş ve "Bütçeye kırmızı oy kullan" kampanyasının önderi AP'den 24 senatör oylamaya katılmamıştır! Bu, Demirelin İnönüye ve onun hükümetine yaptığı ilk hamledir ve sonuç, AP hanesine konan kocaman tır sıfır olmuştur!

"Zurnada peşrev olmaz.."

Bu Salı günü AP Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Ortak Grup toplantısında kürsüye gelen Süleyman Demirelin amacı, bu menfi havayı silmekti Demirel konuşmasını iki, ana noktaya istinat ettirdi: 1) AP iktidara gelme arzusunda samimidir, 2) AP' yi iktidara getirecek olan yol. Millet Meclisi ve Senato oylamalarından geç mektedir.

Küçük partilerdeki tereddüdü silmek, kendi partisine de moral takviyesi yapmak için Demirel.sözlerine önce, AP'yi methederek başladı, sonra bu partinin kuruluşundan bu yana büyük bir gelişme gösterdiğinden, halen Parlamentoda en çok üye ile temsil edilmekte olduğundan bahsetti ve:

"— Sadece idare edilmeye razı bir topluluk değiliz. Türkiyeyi idare etmeye talip ve hazırız" dedi.

Demirel, iktidar gerekçesi olarak da bir takım faraziyeler ileri sürdü, iktidar için çalışılmadığı takdirde Parti nin yıkılabileceğinden söz etti. 1946 seçimlerini ileri sürerek, CHP iktidarının bazı seçim tertiplerine girebileceğinden, seçim emniyetinin olmadığından yakındı ve nihayet sağ omuzunu öne düşürüp, gözlerini süzerek kükredi:

"— Hükümeti düşürmek için herşeyi yapacağız!"

Salon alkıştan inliyordu. Milletvekili ve senatörler âdeta mestolmuşlar. di. O anda hemen hiç kimse bunun nasıl gerçekleştirileceğini düşünmüyordu bile. Şimdiye kadar ne Gümüşpala ve ne de Saadettin Bilgiç bu kadar kesin konuşmamışlardı. Pek çok AP li, Süleyman Demireli dinlerken, yakında kurulacakları Bakan koltuklarını, makam otomobillerini görür gibi olmuşlardı. Onları daldıkları bu tatlı rüyadan gene Demirel uyandırdı:

"— 1965 bütçesi Senatoda müzakere edilmiş ve 61'e karşı 72 oyla kabul olunmuştur. Senato Grupumuzun mev cudu halen 79'dur. 24 senatörümüz oylamaya katılmamıştır..."

Demirel daha sonra, "Arkadaşlar, bu hesabı neden böyle inceden inceye size arzetmekteyim?" diye başüyan uzun bir tirada girişti ve AP'nin iktidara gelebilmesi için, *CHP* Hükümetinin düşürülmesi gerektiğini, bunun yolunun ise Bütçe oylamasından geçtiğini, "vatan - millet'* nakaratıyla anlattı. Demirelin konuşmasının bu ikinci kısmı, rüyada sallanan AP'lilerin Bakanlık koltuğa, makam otomobili hayalini birden silmiş, fazla hissi, kolay başarı seven AP'li parlamenterleri yeise düşürmüştü. Zira AP kampın. da bilinmektedir ki,bütün prensip kararlarına, ateşli nutuklara, hırçın çıkışlara ve hattâ çeşitli çevrelerden alınan garantilere rağmen. Bütçe Millet Meclisinde oylanırken, 171 kişilik AP Grupundan 15'inin hastalanması, 13'ünün seyahatte olması ve 8-10'unun da salona geç girmesi ihtimali hiç de zayıf değildir. Bunun tipik bir örneği daha birkaç gün önce 79 kişilik AP Grupu ile YTP, CKMP ve MP'nin salt çoğunluğu -Bu dört partinin Senatodaki üye sayısı 93, Senato üye sayısı ise 185'tir-teşkil ettikleri Senatoda yapılan Bütçe oylamasıdır.

Rüya içinde rüya

AP'nin küçük hesaplarını, Süleyman Demirelin YTP, CKMP ve MP Genel Başkanları ile yaptığı temasları ye son haftalarda Muhalefetin yapmakta olduğu çıkışları en iyi formüle edeni bir gazeteci oldu: "İseler furyası.."

Gerçekten, Demirelin gerek Alican, gerek Oğuz ve gerekse Bölükbaşıya sor duğu soruların hepsinde bir adet "ise" bulunmaktadır. Şöyle ki: "CHP Hükümeti çekilir ise, tutumunuz ne ola-

Osman Bölükbaşı

"Geç güzelim gel bu sevdadan.."

Demirel Y.T.P. de Alicanla
Al gülüm

çaktır?..", "Yeni hükümeti kurma görevi AP'ye tevcih edilir ise, bizi destekler misiniz?..", "Sizinle koalisyon hükümeti kurmayı teklif eder isek, bizimle müştereken görev kabul eder misiniz?.." vs..

Bu bol "ise"li konuşmalardan çıkarılacak sonuç, herşeyin Bütçe, müzakerelerine ve bunun sonucunda yapılacak oylamaya, İnönü Hükümetinin çekilip çekilmeyeceğine bağlı olduğudur. Bu yüzden, küçük partilerin liderleri, Demirelin bu sorularına "Evet" demekte bir mahzur görmemişlerdir. Zira CHP Hükümetinin düşürülmesi için 226 oya ihtiyaç vardır ve bütün muhalefet parti Gruplarının toplam oy miktarı, en iyi ihtimalle, 226'y ancak bulmaktadır. Hatta YTP ve CKMP'lilerin içinden CHP ile aynı paralelde oy kullanacakların çıkması hiç de uzak bir ihtimal değildir. Bunları dikkate alan CKMP ve YTP Genel Başkanları, İnönü Hükümetinin düşme ihtimali henüz ufukta dahi görünmezken, kendilerine yaklaşmak isteyen AP'yi boşuna hırpalamak istememişlerdir. Çayı görmeden paçaları sıvayan AP'ye bolkeseden savrulan "Evet"lerin bu iki partiye sağladığı kazanç. Senatoda görüşülmekte olan Milli Bakiyeler Kanunu olmuştur!

Ancak AP de 226 oyu biraraya ğeî;i_ remiyeceğini bilmekte ve iktidar puanlarını bir başka noktaya. Bütçe oylamasına istinat ettirmektedir. Bütçenin reddi için, güvenoyunda olduğu gibi, 226 oya ihtiyaç yoktur ve dört parti birleştiği takdirde bu pekâlâ mümkün dür AP.ye göre, CHP Hükümeti, bu en önemli kanun kabul edilmeyince kendiliğinden çekileceklir. Tabii, yeni hükümetin kurulması için de ilk akla gelen alternatif AP olacaktır! O hald e yapılacak iş YTP ve CKMP'nin de AP ve MP ile aynı paralele girmesi ve Bütçeye kırmızı oy kullanmasıdır.

İşte, işin bu kısmında gerek Alican gerekse Oğuz, destek vaadinde bulunurken olduğu kadar rahatlıkla birer "Evet" savuramamışlardır. CKMP Genel Başkanı Ahmet Oğuz, Bütçenin Grupta incelenmekte olduğunu ve nasıl oy kullanılacağının 48 saat sonra karara bağlanacağını söylemiştir. YTP Genel Başkanı Ekrem Alican ise Grupunun kesin temayülünü bilmediğini, ama Grup Başkanının kendisine ifade ettiğine göre, YTP'li milletvekillerinin çoğunun Bütçeye kırmızı oy vereceği kanaatinde, olduğunu ifade etmiştir. Doğrusu aranırsa, hükümet desteklemek, hükümet kurmak gibi konularda partilerinin yetkili organlarına hiç danışmadan "okey" diyen Alican ve Oğuzun, mesele hükümeti çekilmeye zor lıyacak nitelikte bir kanuna kırmızı oy kullanmak olunca tereddüt göstermeleri ilgi çekicidir. Zira bu iki parti de CHP'nin karşısında olan oyları AP ile paylaşma durumundadırlar ve gerek YTP'nin, gerekse CKMP'nin istediği, seçmene, AP'nin iktidara gelemiyeceği izlenimini vermektir. Bu yüzden, ötedenberi tutumlar AP'yi, iktidara gelmesi için bol bol teşvik etmek, âdeta itelemek, fakat bir yandan da iktidara giden yolları ona tıkamak olmuştur. Tabii bunun tamamen tersi de mümkündür. Zira gene bilinmektedir ki iktidarda bir AP şişirilmiş bir balon gibi sönecektir. Ancak gerek YTP ve gerekse CKMP'de bu şıklardan hangisinin kendi partileri için daha faydalı olacağı kesin olarak kararlaştırılmış ol madığından, bu iki partinin vaadlerinden de demeçlerinden de bir hükme varmak şimdilik mümkün değildir.

Göle maya çalanlar

AP'nin hükümet kurması için uygulanacak politika yönünde CKMP ve YTP'de hissedilen kararsızlığın tipik bir örneğini, haftanın başlarında, CKMP Genel Başkanı Ahmet Oğuzun bu dergiye verdiği bir demeç teşkil etti. Oğuz, bir yandan AP'nin iktidara gelmesini istediğini söyliverek bu par tinin burnunun biraz siirtülmesinin iyi olacağından bahsederken, ardından da, büyük bir endişeyi ifade eden şu sözleri söyledi:

"— Şimdi size bir tablo çizeceğim. bunu iyice inceleyiniz: CHP'nin tecrübeli politikacılar^da gayet iyi bilirler ki, iç politika dış politikanın bir inikasıdır...

Bugün askeri yardım fiilen işlemez haldedir. Sadece birkaç tank verilmektedir. Ancak, bakmışsın ki birden bire 100 milyon dolarlık askeri malzeme gelmiş, ordunun bütün ihtiyaçları

karşılanmış, ödemek zorunda olduğumuz 215 milyon dolarlık dış borçların 100 milyon doları en az 30 yıl sonradan itibaren tediye edilmek üzere takside bağlanmış, bir çırpıda 100 milyon dolarlık, hem de istenilen şekilde kullanılmak üzere kredi sağlanmış, ithalât hacmi genişlemiş, piyasa ferahlamış, her türlü mal bulunur hale gelmiş... Eee, bunlar olmıyâcak şeyler değildir!."

Oğuzun hiçbir kaynak ve hiçbir isim vermeden söylediği bu sözler gerçekten son derece parlaktı. Ama AKİS'çinin' anlıyamadığı nokta, bunun ne pahasına elde edileceğiydi. Oğuz. bu istifhamı şöyle çözdü:

"— Ereğli Demir-Çelik tesisleri nasıl kazanılmışsa, ayni şeyler Türkiye Petrolleri için de düşünülebilir.."

CKMP Genel Başkanının büyük bir rahatlıkla çizdiği bu tablo, aslında, AP'nin iktidara geldiğinde neler yapacağını ve bu uğurda hangi çevrelerden, neler karşılığında ne gibi vaadler aldığını göstermesi bakımından son derece ilgi çekicidir.

AKİS'çinin:

"— Bu durumu bildiğiniz, bu tip sözler size rahatlıkla fısıldandığı halde, AP'yi iktidara geçmesi için nasıl olup da destekliyebiliyorsunuz?" sorusuna Oğuz:

"— Seçimlere kadar, canım.." cevabini verdi.

Tabii bütün bunlara rağmen "sonuna kadar destek" sloganı benimsenince, aradaki "Milli Bakiyeler Kanunu", "Haziranda Genel Seçim" veya "Kimin Başbakan olacağı" gibi meseleler mesele olmaktan çıkmakta ve cü celeşmektedir.

Nitekim Oğuz, bu "meseleler"in çö züm yollarını şöyle sıraladı:

"— AP'nin Milli Bakiyeler Kanununa yattığını biliyoruz. Haziranda seçim'i de sadece CHP Hükümetine kar şı oldukları için ileri sürdüklerini söylemişlerdi. Başbakan da kim olursa olsun. Elbet mutedil bir bağımsız bulunabilir.."

Ekrem Alican, aynı konuda:

"— Bizim bu Kanunla ilgili tutumumuz değişmiyecektir Başbakanlık meselesini de henüz görüşmedik" şeklinde konuştu.

Osman Bölükbaşı ise bunları "hükümet kurmak" için engel olarak görmemekte ve gazetelerde bol bol fotoğrafının, adının yer almasından memnun, şen-şakrak kahkahalar atmaktadır.

AP'lilere gelince... Onlar, "Bizden bazı tavizler istediklerini biliyoruz Bunları vereceğiz" demektedirler. Bu tavizlerin "Milli Bakiyeler Kanunu" ve "Ekimde Genel. Seçim" olup olmadığı yolundaki bir soruyu ise AP Genel Başkan Yardımcısı Cihat Bilgehan şöyle cevaplandırdı:

"--Olabilir.."

C. H. P.

Seçimde "İleri C H P . "

Geride bıraktığımız Salı günü bazı CHP'liler sıkı bir faaliyet ve coşkun bir heyecan içindeydiler. Sabahleyin yapılan Grup toplantısı sebebiyle partinin bütün milletvekilleri, senatörleri, yöneticileri ve hattâ TBMM' üyesi olmayan Parti Meclisi üyeleri Parlâmento binasında toplanmışlardı. Bu faal CHP'lilerden kafaları olduğu kadar ayakları da meşgul görünenler arasında Çalışma Bakanı Bülent Ecevit ile Tarım Bakanı Turan Şahin de vardı. Gerek Grup toplantısında, gerekse daha sonra yapılan Millet Meclisi toplantısında bu "meşgul" CHP'liler, özellikle Parti Meclisi, üyeleri ile tek tek konuşuyorlar, elyazısı ile kaleme alınmış bir metni üyeler arasında dolaştırıyorlardı. Metni okuyanlardan büyük bir kısmı tasvipkâr bir edayla başlarım sallıyor, bazıları ise kaşlarını kaldıra kaldıra bazı cümleleri yeniden okuyorlar, bazı kelimelerin üzerine parmaklarını koyuyorlardı.

Bu metin döndü dolaştı ve neticede CHP Parti Meclisinin en genç üyesi Nedim Tekine tevdi olundu. Parti Meclisine Gençlik Kolları kontenjanından seçilen, ve aynı zamanda Genel Merkezin- basın işleri ile uğraşan Nedim Tekin elindeki metne şöyle bir göz gezdirdi ve hızlı adımlarla Meclisin çıkış kapısına doğru yürümeğe başladı. Memnuniyetten gözleri ışıldıyordu. Bu

Demirel C.K.M.P. de Ahmet Oğuzla
Ver gülüm

sırada bir gazeteci, genç CHP'linin yolunu kesti ve:

"— Hayrola Nedim, nereye koşturuyorsun böyle?" diye sordu.

Parti Meclisinin heyecanlı üyesi elindeki kâğıdı göstererek:

"— Parti Meclisi bildirisini yayınlamaya!" dedi ve sonra dayanamadı:

"— Belki de bugüne kadar yayınlanmış en ileri Partiı Meclisi bildirisi..." diye ekledi.

Az sonra, CHP Genel Merkezindeki teksir makinesi çalıştı ve Parti Meclisinin 7 ve 8 Şubat günleri yaptığı toplantının "hasılası" basma dağıtılmağa hazır bir bildiri haline geldi. Bildirinin birinci maddesi tamamiyle Toprak Reformuna ayrılmıştı: CHP, toprak reformunu süratle gerçekleştirecekti. Türk köylüsünün âdil bir toprak ve işletme düzeni içinde kalkınmasını sağlıyacak olan Toprak Reformunu her türlü bahane ve yersiz iddialarla önlemek isteyenlere karşı CHP bütün gücü ile mücadele edecekti. CHP bunu, yüzyıllardır her türlü fedakârlığa katlanmış türk köylüsüne asgari bir borç sayıyor ve Anayasanın emrettiği bir ödev olarak kabul ediyordu...

Bazı Parti Meclisi üyelerinin kaşlarının kalkmasına ve '"biraz yumuşatmak lâzım" diye itiraz etmelerine sebep olan bu açık-seçik bildirinin ikinci maddesi ise meseleleri daha geniş bir açıdan ele alıyor ve şöyla diyordu: "Demokratik düzende reformların gerçekleştirilmesi, ve yürütülebilmesi, reformlardan yararlanacak halkın bilinçli desteğine bağlıdır. Bu desteği en büyük ölçüde sağlamak üzere CHP, reformların neler getirdiğini ve getireceğini ve bu reformları önlemek isteyenlerin gerçek niyetlerini kamu oyuna açıklama yolundaki çalışmalarını hızlandıracaktır. Reformların halk yararına olduğu hergün biraz daha iyi anlaşılmakta ve reformları istemeyenler, karşı koyma güçlerini gündengüne yitirmektedirler."

Bu hiddet neden?

CHP Adana milletvekili Ahmet Karamüftüoğlu bu Salı sabahı Grupta yaptığı konuşmanın sonlarına doğru sesini tehditkâr bir şekilde yükseltti:

"— Nasır sosyalizmini bile geride bırakan hükümlerle dolu bir kanun, bir Erkân-ı Harbiye sırrı gibi üç yıl saklanmış bir tasarı üzerinde konuşuyorum Seçim ve Bütçe kanunlarından önce bu işin üzerine varmayalım arkadaşlar... Halisane tavsiye ederim, dikkatli olalım!"

Karamüftüoğlunun bu sözleri, CHP içinde işlerin sanıldığı kadar kolay yürümediğinin en güzel delilidir. Genç Nedim Tekin, Parti Meclisi bildirisi olarak yayınlanacak metni gördüğü zaman işte bu yüzden fazlasıyla sevinmiştir. Parti Meclisi bildirisinin cesur ve açık edası, işte bu yüzden başarıdır!

Karamüftüoğlunun sözlerinde açığa çıkan mukavemet. CHP yöneticilerini son günlerde epey uğraştırmışlar. Toprak Reformu Kanun Tasarısı Meclise verildikten sonra, CHP içindeki toprak ağaları ve reform aleyhtarları derinden, fakat etkili bir çalışmaya girmişlerdir. Parti liderinin, Hükümetin ve Parti yöneticilerinin reformlar lehinde benimsedikleri kesin tutum karşısında, bu unsurlar direkt bir çıkış yapmanın akıllılık olmıyacağını anladıkları için dolaylı yolları seçmişlerdir. CHP içindeki reform aleyhtarları aynen A.P.'nin kurnazlığını benimsemişler, söze "biz toprak reformuna aleyhtar değiliz" diye başlamakla beraber, işi geciktirmek ve savsaklamak için yollar aramışlardır. Toprak reformunun, karma komisyon yerine bütün Meclis

C.H.P. Meclisi son toplantısında
Hazırlık çalışması

komisyonlarından ve daha önce de CHP Grupundan geçmesini istemek bu şark kurnazlarının buldukları "çare" olmuştur. Tasarının bütün komisyonlardan geçmesi demek Umumi Heyete en azından yedi aydan önce gelme mesi demektir.-Bunlar ilk bakışta haklı görünen gerekçelerini yaymışlar, Tasarının CHP Grupundan geçmeden Meclis komisyonlarında görüşülmesinin Gru pu kaale almamak olduğunu, "böyle önemli bir Tasarının aceleye getirilmemesi, lazım geldiğini" durmadan tekrarlamışlardır. Bazen dillerinin altındaki baklayı da çıkartarak. Toprak Reformu Tasarısının seçimlerde Partiye büyük zarar vereceğini ileri sürmüş lerdir. Propaganda bu şekilde yayılırken, Genel Başkanın, bir sohbet sırasında "hiç bir CHP'linin toprak reformuna karşı çrkamıyacağını, karşı çıkanın ise CHP'li sayılamıyacağını" ifade etmesi, reform aleyhtarlarının hızlarını kesmiştir.

Bu mukavemet hareketi, son Parti Meclisi toplantısında da çekingen bir zemin yoklaması yapmış, fakat kesin bir yenilgiye uğramıştır. İşin ilgi çekici tarafı, bu zemin yoklamasını, bir zamanlar ilerici ve reformcu gençliğin sevgilisi olan, eski Siyasal Bilgler Fakültesi Dekanı Prof. Turan Feyzioğlunun yapmış olmasıdır!.. Feyzioğlu bazı önemli kanun tasarılarının önce Gruptan geçirilmemesini tenkit edecek olmuş, fakat Grup Başkan Vekili-Kemali Bayazıttan sertçe bir cevâp a_larak susmuştur. Bayazıt, hangi tasarıların Gruptan geçtiğini, hangilerinin-geçmediğini, zamanının büyük bir kısmını yurt dışında geçiren Feyzioğlunun iyice bilemiyeceğini söylemiştir...

Mukavemetçilerin mücadelesinin son safhası, bu Salı sabahı Grupta geçti.'Tarım Bakanı Turan Şahinin, Toprak Reformu Tasarısının süratle Meclisten çıkartılması için teklif ettiği geçici karma komisyon fikri, Hürrem Müftügil, Hasan Fehmi Evliya, Reşat Arpacıoğhı ve Ahmet Karamüftüoğlunun şiddetli direnci ile karşılaştı.

Mukavemetçilerden sonra söz alan Bülent Ecevit, sözlere değil, sözlerin arkasında yatan niyete cevap verdi ve:

"--Eğer geçici komisyon kurulmazsa. Toprak Reformu Kanun Tasarısı yedi .Meclis komisyonundan geçecektir. Bu takdirde, değil 1965 seçimlerine kadar ondan sonraki dört yıllık devrede bile bunu kanunlaştırmak mümkün olamaz!." dedi..

Ecevit konuşmasında toprak reformuna karşı olan Karamüftüoğlunun seçim bölgesinde başından geçen bir olayı da nakletti, burada köylülerin, toprak reformunun ne zaman ger çekleşeceğini sorarak, kendisinin yakasına yapıştıklarını belirtti. Bu sırada hızlı mukavemetçilerden Bekir Sami Karahanlının, Ecevite hitaben:

"— Gecekondularda oturanlara da a.-partmanları dağıtın, öyleyse!" demesi, havayı oldukça kararttı.

Bu müdahale, gül bahçesinin dikenlerinin kapıldıkları büyük öfkeyi apaçık göstermektedir.

Netice olarak CHP Grupu, Turan Şahinin önergesini kabul etti ve geçici komisyon kurulması imkânını yarattı. Bu önergenin oylanmasında verilen 15 aleyhte oy, CHP İçindeki mukavemetin cılızlığını göstermek bakımından ilgi çekicidir. Son duruma göre Top. rak Reformu Tasarısı, Meclis kabul ederse, geçici karma komisyonda görüşülecek, bu arada CHP Grupudan seçilecek bir ihtisas komisyonu, Tasarı üzerinde ayrıca çalışarak bir rapor hazırlıyacaktır. Grup bu rapor üzerinde daha sonra görüşme yapacaktır. Mukavemetçiler şimdi de bu komisyona Fethi Çelikbaş ve Hürrern Müftügil gibi CHP'lileri seçtirilmek için gayret sarf etmektedirler.

Mücadeleye devam!

CHP Merkez Yönetim Kurulunun genç üyelerinden biri:

"— Mücadeleye devam edeceğiz. Toprak Reformu Tasarısını mutlaka 1965 Ekiminden önce kanunlaştıracağız" dedi.

Genç CHP'li, AKT'çinin sorularına, yeniden boyanıp döşenen ve çalışır hale gelen Parti binasındaki odasında cevap verdi, iyimser ve enerjik bir ifadeyle, yapılacak işleri anlattı.

Bir C. H. P.

Toprak Reformuna karşı C.H.P. içinden bir takım itirazların gelmesi hiç kimseyi şaşırtmamıştır. C.H.P. ne bir sınıf, hatta ne bir doktrin partisidir. C.H.P. devletin idaresinde kullanılacak bir siyasî örgüt olarak kurulmuş, tek parti halinde o görevi yapmış, ancak çok partili sisteme geçildikten sonra müstakil bir bünyeye sahip olmuştur. Geçirdiği değişiklikler bu olan bir partide, bırakınız sağı veya solu, aşırı sağın ve aşırı solun temsilcilerinin dahi bulunması yadırganacak bir durum değildir. Hele maddi veya manevî menfaatler bahis konusu olunca iki tarafla temsilcilerinin vaziyet alması gayet tabiidir. Nitekim Meclis Grupunda bir takım, Toprak Reformunu yokuşa sürmek için çırpındığı sırada aynı partinin bir gençlik kolu hazırladığı konuşma serisine hatip diye sadece bir sıra komünist, aşırı sosyalist, salon sosyalisti sima doldurmuş, bu listesi il mer_ keti tarafından reddedilince istifa etmiştir.

Fakat bîr partiye hüviyetini veren bu uçlar değildir. Bir partiye hüviyetini veren, onun idaresini partiiçi seçimle ele almış takımın takip ettiği politikadır. Bugün C.H.P. memleketin menfaatini orta yolda gören kimselerin partisi halindedir ve bu politikayı takip etmek bazen iki ucun mukavemetini kırmakla kabil olmaktadır. Toprak Reformu parti tarafından sağın mukavemeti kırılarak benimsenecek ve "Partinin Malı" haline getirilecektir. Bilhassa gençler arasında moda olan ve cazibesi bulunduğundan şüphe edilemeyecek cereyanlar da solun mukavemeti kırılarak normal ölçüler içine sokulacaktır. Bunlar yapılamazsa partinin hüviyetinin değişeceği şüphesizdir. C.H.P. her halde ne bir A.P, Ve ne de bir T.İ.P, olmak istidadındadır.

Bundan dolayıdır ki C.H.P. dahilindeki "tutum çekişmeler"ini fazla mübalağa etmemek lâzımdır. En aşırı uçlardaki kuvvetler eğer hâlâ C.H P. saflarında bulunuyorlarsa bunun iki sebebi vardır: Bunlar kendi sağlamı, daki veya sollarındaki siyasî teşekküllere iltifat edecek derecede sağa veya sola meyletmemişlerdir. C.H.P. içinde uçturlar, fakat meselâ A.P.'yi gene de fazla sağcı ve T.İ.P.'i fazla solcu bulmaktadırlar. Yahut C.H P.'yi bir gün kendi görüşlerine getirebilecekleri kanısındadırlar. Yani, partiye hüviyetini veren mekanizmanın başına partiiçi seçimle gelebilecekleri ümidini muhafaza etmektedirler.

Fakat, hadiselerin gösterdiği, o günün henüz bugün olmadığıdır.

C.H.P.'liler Meclis kulisinde sohbette
Hedef: Seçimler

Toprak reformundan başka Personel Kanununun, Maden Kanununun ve Orman Kanununun yakın zamanda Mecliste görüşülmeye başlanacağını ve kanunlaştırılacağını, CHP'nin, reformcu hüviyetini, tam olarak ispatlıyacağım ifade etti ve:

"— Parti olarak artık yerimiz belli olmuştur. Seçimde de en iyi neticeyi alacağız Biz en güçlü teşkilâta sahip partiyiz. Üstelik, en ahlâklı kadro bizdedir. Seçimde de en iyi neticeyi almamak için hiç bir sebep yok.." dedi.

Bu iddianın havada kalmadığı. Parti Meclisine tevdi edilen Merkez Yönetim Kurulu raporuyla da sabittir. Bugüne kadar parti meclislerinde en az tenkit edilen rapor olan bu defaki Merkez Yöntim Kurulu raporunda Teşkilât-Genel Merkez, Genel Merkez _ Hükümet, Parti - Milli müesseseler ilişkilerinin oldukça başarılı şekilde yürütüldüğü, 15'e yakın ili içine alan gezilerle etkili bir propaganda çalışmasına başlandığı ispatlı delilli ifade edilmış. Mart ayındaki Parlâmento tatili için 26 ilde yapılacak propaganda gezisi programı Parti Meclisine sunulmuştur. Parti Meclisi bu programı kabul etmiş bulunmaktadır.

CHP, kesin olarak benimsediği reformlar, yürüttüğü plânlı kalkınma hareketi ve 1965'te 411 milyon dolara varan ihracatı ile başarısız bir iktidar partisi olmadığını ortaya koymuştur. Bütün mesele, bunu vatandaşa duyurmak ve onu inandırmaktadır.

"— Demirel nereye girerse ertesi gün CHP orada olacak ve cevap verecektir. Teşkilâttan gelen her yazı, ânında cevabını bulacaktır. Hükümeti, ile, teşkilâtı, ile, milletvekili ve senatörü ile CHP mütesanit bir kitle olarak mücadelesini yapacaktır" diye konuşan genç Merkez Yönetim Kurulu üyeleri, eksikliği dinamizm ve propaganda yavaşlığı olan CHP'ye büyük bir ümit getirmişlerdir. Bugünlerde, çok sayıda idealist CHP'li kabuğundan çıkmakta ve kıyısından köşesinden bu mücadeleye katılmaktadır.

Ancak, seçim arefesinde "mütesanit olmak" demek, herhalde, özellikleri karışıklık çıkartmak olanlara tekrar fırsat vermek değildir... Meselâ, son günlerde, "CHP'nin bana ihtiyacı var, çarıklarımı tekrar giyeceğim" diye bir hava tutturan Kasım Güleğin Partiye alınması için propaganda yapılmaktadır. Hattâ son Parti Meclisinde, Peyzioğlu ekibinden -ne günlere kalındı yarabi!- bu yönde bir teklif gelmesi ihtimali dahi belirmiş, fakat bu iş, Parti Meclisinin kararlı havası karşısında, bu ekibin bütün davranışları gibi, "zemin yoklama" safhasında kalarak erimiştir...

DIŞ GEZİLER

Britanya Başbakanı Harold Wilson Kabine toplantı salonunda
Yalnız fakat emin

ingiltere

Kıbrıs ve ötesi

AKİS bu hafta, bir temsilcisinin İngilterede yapımş olduğu bazı mülakatların izlenimlerini bıij mülakatlardan parçalar vererek yayinlamaktadır. AKİS temsilcisi bir çok çevreyle ve bu arada İngilterenin Muhalefet Iideri Sir Alec-Douglas Home ve Dışişlerini tedvire memur Devlet Bakanı Mr- Walter Padley üe görüşmüştür. Temaslar en ziyade Kıbrıs meselesi üzerinde olmuşsa da Büyük Biritanyayı ilgilendiren diğer hususlar hakkında da ilgililer canlı bilgiler vermişlerdir.

Bit yazı Büyük Britanya Başbakanı Mr. Harold Wilsonun Başyazarımız Metin Tokerin sorularına verdiği cevaplarla birleştirildiğinde İngilterenin Kıbrıs ve dünyanın diğer bazı aktüel meseleleri karşısındaki tutumuna ışık getirmektedir.

İngilterenin Muhalefet lideri ve eski Başbakanı Sir Alec-Doûglas Home "eğer Makarios gerçekleri görmemekte devam eder ve uyuşmaz tavrını sür dürürse" Kıbrıs meselesi için Taksimden başka bir "pratik hal çaresi" görmemektedir. Bundan, dört ay kadar evvel birkaç milletvekilliği farkla iktidarı İşçilere vermiş olan Sir Alec bu düşüncesini Avam Kamarasında. Muhalefet Liderliği odasında bir AKİS temsilcisine ifade etti. Kıbrıs Meselesi, hem meselenin mahiyeti dolayısıyla, hem de Adadaki ingiliz üsleri yüzünden Londrayı meşgul eden önemli işlerden biridir. Yeni hükümetin dışişlerini tedvire memur Devlet Bakanı Mr. Walter Padley de AKİS temsilcisine İngilterenin bu üsleri muhafaza etmek niyetinde bulunduğunu hiç tereddüde mahal bırakmayacak tarzda bildirmiştir. Gerçi İşçiler, muhalefette bulundukları yıllarda "hükümran üsler" konusunda aleyhte bir tavır takınmışlar ve bunların tasfiyesi yolunda fikirler söylemişlerdir ama, şimdi iktidardayken hiç olmazsa Kıbrıstaki üsler hususunda Muhafazakârlardan farklı bir görüşe sahip değillerdir. Zaten Mr. Walter Padley kendisiyle Avam Kamarasının 607 numaralı odasında yapılan konuşmada işçiler ile Muhafazakârlar arasında dış politika bakımından büyük bir değişiklik beklememek gerektiğini söylemiştir. Dışişlerini tedvire memur Devlet .Bakanı şunu ilave etmiştir:

"— Bu demektir ki Kıbrıs konusunda eski hükümetin takip ettiği politikayı devam ettireceğiz."

Bu sözler Sir Alec - Douglas Home un ifadesine daha da büyük bir önem verdirmektedir. Sir Alec de "Sizin dış politikanızla yeni hükümetin dış politikası arasında nasıl bir fark görüyor ve bekliyorsunuz?" sorusuna "Hiç bir mühim fark yok ve olması muhtemel değil" cevabını vermektedir, iki iktidarın dış politikası şimdilik bir noktada bir çatışmaya yol açmıştır: Çok taraflı nükleer kuvvet meselesinde. Yeni İşçi Hükümeti İngilterelinin nükleer kuvvetini "Atlantik Nükleer Kuvveti" adını verdiği bir müstakbel teşekkülün emrine vermeği düşünmektedir. Bu, Fransanın kesin muhalefetiyle karşılaşan çok taraflı nükleer kuvvet projesinin yerine kon-

mak için düşünülmüş bir tertiptir. Dış işlerini tedvire memur Devlet Bakanı Padley, İngilterenin, Fransa yeni tertibi kabul etsin diye bu kuvvetin başına birfransız komutanın getirilmesini teklife hazır bulunduğunu AKİS temsilcisine bildirmiştir. Ancak bu takdirde dahi General de Gaulle'ün müsbet bir cevap vermesi pek muhtemel gözükmemektedir.

Zaten yeni ingiliz teklifi aynı zamanda İngilterenin savunma masraflarını azaltmak gibi bir başka gaye taşımaktadır. Mr. Padley ingiliz nükleer kuvveti ve bunu taşıyan gemiler için şimdiye kadar İngilterenin yaptığı masrafların bundan böyle yeni tertip içinde Atlantik Paktının diğer üyelerince de paylaşılacağını belirtmekten kaçınmamıştır. Ancak bunun "diğer üyeler"i, meselâ Türkiyeyi niçin ilgilendireceğini anlamak zordur. MLF diye bilinen çok taraflı nükleer kuvvet de, yeni İngiliz projesi de zaten mevcut bir kuvvet için Türkiye gibi devletlerin, yeni malî mükellefiyet altına girmelerini gerektirmektedir ki bu ingilizlerin işine gelse de her halde bizlerin işimize gelmemektedir.

Sir Alec-Douglas Home bu meselede İşçilerin başka sebepten karşısında bulunduklarını söylemiştir. Sir A. lec'e göre ve onun Muhafazakarlarının nazarında İngiltere böylece kendi nükleer kuvvetinden kendi ihtiyaçları için yararlanmak imkânım ortadan kaldırmaktadır. Gerçi ingiliz nükleer kuvveti Fransanın meşhur atom bombasının yanında büyük mâna ifade etmektedir ama Amerika ve Rusyanın ellerinde bulundurdukları nükleer kuvvetle kıyaslandığında hiç bir değer taşımamaktadır. Sir Alec "İngiltere, nin kendi ihtiyaçları" derken Kızıl Çinin Hindistana karşı kullanabileceği bir atom bombasına karşı ingiliz nükleer kuvvetinin paravana yapılmasını düşündüğünü saklamamıştır. Londrada hemm iktidar ve hem de muhalefet çevreleri bazı memleketlerin, meselâ İsrailin ve belki de Mısırın bir küçük nükleer kuvvete sahip olduklarını kanısındadırlar. Mr. Padley bu hususu açıkça ifade etmiştir.

Nükleer kuvvetin dışında İngilterenin dış politikasında bir değişiklik bahis konusu olmayacaktır. Amerika yeni İşçi Hükümeti sıkı bir şekilde des teklemektedir. İşçilerin Dışişlerini ted vire memur Devlet Bakanı gülerek:

"— Atlantiğin ötesinde bulduğumuz ilgi ve sempati Muhafazakâr Hü kümete gösterilen ilgi ve sempatiden fazladır" demiştir.

Kıbrıs konusunda İngiltere, her hangi bir halde Türkiye'nin elini, kolunu hiç bağlamamak niyetinde bulunmakla beraber bir teminatcçı devlet gibi hareket etmek niyetinde de değildir. Mr. Padley:,

"— İngilterenin karışması meseleyi kolaylaştırmayacaktır" diyerek bu düşünceyi ifade etmektedir.

Bir gün sonra Muhalefet Lideri Douglas Home da aynı görüşü teyit etmiştir. Fakat hadiseler bir türk müdahalesini tekrar gerektirdiği takdirde Türkiyenin herhalde İngiltereyi karşısında bulmayacağı muhakkaktır. Hattâ İngilterenin bundan memnun olacağına dair belirtiler de çoktur. İngiltere, Sir Alec'in Taksim konusunda ifade ettiği fikri bir "çaresizliğin çaresi'" olarak kafasında dikkatle muhafaza etmektedir. Herhalde Devlet Bakanı da. Muhalefet Lideri de AKİS temsilcisine kesin şekilde tek taraflı bir Enosisin bahis konusu olâmayacağını mükemmelen anladıklarını ifade etmişlerdir.

Mr. Waiter Padley'in bildirdiğine göre, Kıbrıs Meselesi Birleşmiş Milletlerin Genel Kuruluna geldiğinde İngiltere oyunu bu mülâhazayla ve böyle bir istikamette kullanacaktır. İngiltere Hükümeti Genel Kuruldan türk tezi aleyhinde bir karar suretinin çıkmayacağı kanaatindedir. Dışişleri tedvire memur Devlet Bakanına sorulmuştur:

"— Ya çıkarsa?"

Mr. Dadley gülmüştür:

"— Bunun sizi bağlayacak bir tarafı olur mu?"

Sorunun cevabının "Hayır" olduğu Londrada bilinmektedir.

Harold WIlson ailesi **ile** birlikte
Bir yudum kahvenin hatırı

Harold Wilson'un Demeci

Büyük Britanya Başbakanı Mr. Harold Wilson AKİS Başyazarı Metin Toker tarafından kendisine sorulmuş sorulardı cevaplandırmıştır. Aşağıda bu soruları ve İngilterenin İşçi Başbakanının cevaplarını bulacaksınız

1. **Büyük Britanyada yeni bir İktidarın işbaşına geçmiş olduğu şu sırada Türkiye ile Büyük Britanya arasındaki münasebetler nasıl bir durumdadır?**

İngiliz - türk münasebetlerinin iyi olmakta devam ettiğini söylemekten memnunluk duyuyorum. İki memleketimiz arasında mevcut kıymetli dostluk ve İttifak bağlarına biz büyük önem vermekteyiz. Son günlerde Türkiye Dışişleri Bakanıyla istifadeli ve yapıcı bir buluşmamız oldu.

2. **Büyük Britanya ile Türkiye arasındaki iktisadi ve mali münasebetlerde bir gelişme ihtimali ve imkânı mevcut mudur?**

Türkiyenin süratli ekonomik gelişmesiyle ilgileniyoruz ve Avrupa iktiadi İşbirliği Teşkilâtının Türkiyye kalkınma konsorsiyomuna faal bir şekilde katılıyoruz. 1964 yılında bu program çerçevesinde, bir yıl önceye nisbetle 3 milyon sterlin fazlasıyla 6.85 milyon sterlinlik yardımda bulunduk. Türkiyeyle ticaretimizin artmasına da büyük önem veriyoruz.

3. **Kıbrıs konusunda İngilterenin tutumu Türkiyede, İngiltere bir garantör devlet olduğu halde bu vasfını işine geldiği zaman hatırlamakta, işine gelmediği zaman unutmakta bulunduğu noktasından tenkitlere uğramaktadır. Bu hususta ne dersiniz?**

Bu tenkit haksızdır. Türk hükümetiyle birlikte Garanti anlaşmasının, diğer Kıbrıs Andlaşmalârı gibi elan yürürlükte olduğu hususunda mutabıkız. Fakat bugünkü şartlar içinde teminata devletlerin Andlaşmada bahsedilen "müşterek veya beraberce kararlaştırılmış hareket"lerini gerçekleştirmek yolunda bizim tarafımızdan yaratılmış açık güçlükler vardır.

4. **Kıbrıs meselesi Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna geldiğinde Büyük Britanya oyunu hangi esaslar göz önünde tutularak kullanacaktır?**

Ümidimiz odur ki Genel Kurulda Kıbrıs ile ilgili olarak alınacak her hangi bir karar Adada veya başka bir yerde gerginliği arttırma tehlikesini azaltacak ve Birleşmiş Milletler arabulucusunun müteakiben vereceği rapor için müsait hava yaratacak bir nitelikte olsun. Biz kendisine-, Türkiye hükümeti de dahil olmak üzere anlaşmazlıktaki bütün tarafların kabul edebilecekleri her hangi bir hal çaresinin sağlanmasında yardımcı olmaya hazır bulunmakta devam ediyoruz.

5. **Çok taraflı nükler güç (MLF)de Atlantik nükleer kuvveti (ANF) arasında,gerçekleşme şansı itibariyle nasıl bir fark görüyorsunuz?**

Atlantik Andlaşmasının ortak nükleer savunmasının organize edilmesi tartışmaları simdi Britanyanın Atlantik nükleer kuvveti teklifi üzerinde cereyan etmektedir. Bu teklif, NATO içinde nükleer bagınlaşmayı arttırmak suretiyle Andlaşmayı kuvvetlendirmek gayesini güttüğü gibi nükleer silâhların yayılmasını da önleyecektir.

6. **Fransaıun bu konudaki, direnişinin nasıl önlenebileceği kanısındasınız? Yeni kuvvetin komutanlığının bir fransıza verilmesi düşünülebilir mi?**

Teklif edilen Atlantik nükleer kuvveti bütün NATO üyelerine açık olacaktır. Tabii, Fransa hükümetinin, tekliflerin hem askeri, hem siyasi avantajlarını göreceğini ümit ediyoruz. Fakat buna iştirak edip etmemeye karar ver mek hakkı Fransa hükümetine aittir. Kuvvetin komuta kademesi, iştirak eden hükümetler arasında görüşülecektir,

7. **NATO'nun isikbalini nasıl görüyorsunuz? Bu pakt sizce nasıl bir istikamette gelişebilir?**

Kuzey Atlantik bölgesinin savunması taksim kabul etmez ve biz Atlantik Paktı Andlaşmasına ilânihaye devam edecek diye bakıyoruz.

Bağinlaşma halinde bir dünyada temayül, aynı zihniyete sahip milletler arasındaki işbirliğinin daha da sıkılaştırılması istikametinde olmalıdır. NATO Batı İttifakının temel taşıdır ve onun bünyesi içinde askeri ve siyasi işbirliğinin gelişmekte devam etmesi bütün üyelerinin menfaatinedir.

8. **Dünyanın bugün sizce gösterdiği siyasi manzara nedir? Batı ve Doğu sistemleri arasındaki münâsebet nasıl bir istikamette gelişmektedir?**

Dünya, nükleer silâhların daha fazla yayılmasının önlenilmesi, Asyada ve diğer karışıklık bölgelerinde devamlı istikrarın sağlanılması ve gelişme yolundaki memleketlerin kendilerini kalkındırma gayretlerine yardım edilmesi gibi birçok ciddi meseleyle karşı karşıyadır.

Son senelerde Doğu - Batı münasebetlerinde hissedilir bir iyileşme olmuştur. Bunun, başlıca sebebi Sovyet hükümetinin, harp tehlikesinin azaltılması ve silâhlanma yarışının yavaşlatılması konusunda Batı ile menfaatinin aynı olduğunu anlamasıdır. Mamafih komünist memleketler dünyayı, bizim inanmadığımız kendi hayat tarzlarını kabule zorlama hedeflerini terketmemişlerdir.

Fakat devamlı bir barış bölünmüş bir dünyada gerçekleştirilemez. Bütün milletler için bunun tek sürekli cevabı, ideolojileri ne olursa olsun, hepsininin güvenlik ve refah meselelerinin herkes için bir olduğunu ve bunların ancak gerçek milletlerarası işbirliği ve silâhsızlanma ile çözülebileceğini kabul etmesidir.

Vietnamda amerikan uçakları
Yanlış oyunun sonu

Vietnam

Uçurumun kenarında

Saygonun 385 kilometre kuzey . doğusundaki 100 bin nüfuslu Pleiku şehri dolaylarında bulunan amerikan üssü, geride bıraktığımız Cumartesigünü, hiç beklenilmeyen bir hücuma uğradı. Üssün çok yakınlarına kadar geldikleri anlaşılan Vietkong çetecileri amerikalılar tarafından kullanılan "Halloway" hava alanını havan topu ateşine tuttular, buradaki uçaklarla helikopterlerin önemli bir kısmını tahrip ettikleri gibi, dokuz amerikan görevlisinin ölümüne, yüzü aşkınının da yaralanmasına sebep oldular. Bununla yetinmeyen çeteciler kısa bir süre sonra Tuy Hao'daki Güney Vietnam askeri tesislerine ve Na Trang bölgesindeki bazı köylere de saldırdılar.

Şu satırların yazıldığı sırada bütün dünyayı yeni bir savaşın eşiğine kadar yaklaştırmış bulunan olaylar işte böyle başladı ve ondan sonra da hızla gelişti. Vietkong çetecilerinin bu baskınından sonra Güney Vietnam hükümetiyie Saygondaki Birleşik Amerika Büyük Elçiliği ortak bir bildiri yayınlayarak bu saldırı üzerine Kuzey Vietnamdaki askerî tesislere karşı misilleme harekâtına başladıklarını açıladılar. Bildiriye bakılırsa, karşı harekâta hedef teşkil eden tesisler, Güney Vietnama yapılan Vietkong saldırlarının yönetildiği merkezlerdi Bundan kısa bir süre sonra da Amerikan Savunma Bakanı McNamara bir basın toplantısı yaparak 17. enlem dairesi yakınlarında bulunan üç amerikan uçak gemisinden havalanan 49 avcı uçağının Kuzey Vietnamda Dong Hay şehri dolaylarındaki askeri tesisleri bombardıman ettiklerini bildirdi. McNamara'ya göre Pleiku baskınının Hanoi'den yönetildiği konusunda amerikan haber alma servislerinin elinde kesin bilgi vardı.

Pleiku baskınının üzerinden yirmi dört saat bile geçmeden Birleşik Amerika Vietnamdaki savaş birliklerin önemli şekilde kuvvetlendirmiş bulunuyordu. Bunun için alınan tedbirlerin başında, 18 Hawk füzesiyle donatılmış bir uçaksavar taburunun Güney Vietnamdaki Nang hava üssüne gönderilmesi geliyordu. Bilindiği gibi, bu füzeler 15 bin metre yükseklikte ve çok büyük hızla uçan uçakları tahrip etmek için kullanılmakta ve radarla yönetilmektedirler. 570 kilo ağırlığındadırlar, yanıltılmaları çok güçtür. Öteyandan, Uzak Doğuda bulunan amerikan savaş gemilerine de hızla Tonkin körtezine yönelmeleri emri verilmiştir. Alınan bu tedbirlerin yanısıra, Güney Vietnamda bulunan amerikan ailelerinin tahliyesine de başlanmıştır. Bu ülkeyi terkedecek amerikalıların sayısı ikibine yaklaşmaktadır.

Minare ve kılıfı

Amerikan ve Güney Vietnam uçaklarının Kuzey Vietnamdaki askeri tesisleri bombalamaları bir kere olmamıştır. Pleiku baskınından sonra Vietkong çetecileri üstüste iki gün daha Güney Vietnamdaki üslere baskın yapmışlar, bunun üzerine Amerikan ve Güney Vietnam uçakları da yeniden Dong Hay bölgesini bombalamışlardır. Birleşik Amerika yöneticileri, yapılan her bombardımandan sonra, bunların yalnızca askeri tesislere yöneltildiğini belirtmeye, büyük bir dikkat göstermektedirler.

İşin doğrusunu söylemek gerekirse, Birleşik Amerika Vietnamda giriştiği yeni hareketin ilk gününden başlayarak dünya kamu oyu tarafından suçlanmamak için, bu nokta üzerinde özellikle durmuştur, İlk bombardıman haberi alınır alınmaz Amerikanın Birleşmiş Milletlerdeki temsilcisi Adlai Stevenson bu ay Güvenlik Konseyinin başkanlığını yapan fransız tem silcisi Roger Seydoux'ya bir mektup yollayarak, Amerikan hükümetinin giriştiği hareketin bir misillemeden başka birşey olmadığını bildirmiştir. Aynı sırada Washington'da basına bir açıklama yapan Beyaz Saray sözcüsü George Reedy de şöyle demiştir:

"— Güney Vietnam ve Birleşik Amerikanın ortak harekâtı Hanol reji_ minin tahriklerine karşı bir misilleme amacını gütmektedir. Amerikan hükümetinin birçok defa beyan ettiği gibi, biz savaşın genişlemesine taraftar değiliz. Ancak haber kaynaklarımız Hanoi'nin Güney Vietnama ve ameri kan tesislerine karşı daha mütecaviz bir siyaset takibi için emir verdisini ve hazırlıklara giriştiğini bildirmektedirler. Savaşın genişleyip genişlememesi mütecavizin tutumuna bağlıdır. Hanoi rejimi komşularına saldırmaktan vazgeçeceğini açıklamalıdır.

Öteyandan, genellikle iyi haber alan kaynaklardan öğrenildiğine göre, Birleşik Amerika Kuzey Vietnarnda giriştiği askerî harekata başladıktan kısa bir süre sonra, Sovyet hükümetine de durum hakkında bilgi vermiş bulunmaktadır. Aynı kaynaklarda belirtildiğine göre, Birleşik Amerika, sa vaşı Kuzey Vietnama yaymayı düşünmediğini Kremline ısrarla hatırlatmıştır.

Bütün bunlara ek olarak, Arnerikan hükümeti amerikan deniz ve hava kuv vetleri tarafından yapılan harekât hakkında müttefiklerine ve öteki dostlarına da diplomatik yollardan bilgi vermeğe özel bir önem vermiştir.

Çeşitli tepkiler

Amerikan ve Güney Vietnam uçaklarının giriştiği misilleme hareketi dünyada duyulunca, çeşitli tepkiler olmuştur. İngiliz hükümetine yakın çevreler Wilson ekibinin Amerikanın Vietnam politikasını desteklediğini açıklamakla yetinmişler, buna karşılık fransızlar, General De Gaulle'ün Vietnamın tarafsızlaştırılması yolundaki teklifini hatırlatarak, barışın kurulması için bundan başka çare olmadığını ileri sürmüşlerdir. Öteki Avrupa başkentlerinde de amerikan bombardımanının daha büyük bir savaşa yolaçmasından endişe duyulduğu anlaşılmaktadır. Nihayet Hindistan Başbakanı Şastri, olayı öğrenir öğrenmez, bütün yabancıların Vietnamdan çekilmesi gerektiğini söylemiş ve bundan bir gün sonra da Hint hükümeti bir bildiri yayınlayarak hem Güney, hem de Kuzey Vietnamdaki hasım tarafları tahrik hareketlerine derhal son vermeğe çağırmıştır. Bildiride, tahrik hareketlerinin durdurulmasının Vietnam meselesini çözmek için bir konferans toplanmasına uygun bir hava yaratacağı ve Hindistanın bu konferansı Vietnam meselesinin barışçı yolla çözülmesi için tek çâre olarak gördüğü söylenmektedir.

BATAK

Amerika Saygonda Diem Hükümetini düşürttüğü gün Vietnam Meselesini içinden çîkılmaz bir hale sokmuş ve Vietnamı bir cengel yapmıştır. Şimdi meseleyi çözmek için bütün gayretler bundan dolayı neticesiz kalmakta ve bundun dolayı Saygonda darbeler darbeleri takip etmektedir. Amerikan uçaklarının Kuzey Vietnamı bombalaması durumu değiştirmeyecektir. Washington'un basiretsiz, dar görüşlü ve bilgisiz politikası Vietnam meselesi için hiç bir ümit bırakmamıştır.

Halbuki Vietnam, bir bakıma jeopolitik mevkii, bir bakıma hâdiselerin icabı olarak Güney Doğu Asyanın kilit taşı vaziyetindedir ve Amerikanın orada hezimete uğraması bütün bölgeyi sarsacaktır. Zaten üstten Kızıl Çinin, alttan Endonezyanın kuvvetli tesir icra ettiği bu bölge yavaş yavaş Batılılardan uzaklaşmaktadır. Amerika, aynı basiretsiz, dar görüşlü ve bilgisiz politikasıyla Batının sağlam bir müttefiki olan Pakistanı ve onun Başkanı Eyüp Hanı da âdeta Tarafsız Blokun Koynuna atnuştır. Mart ayının başında Eyüp Hanın Kızıl Çine yapacağı resmî ziyaret Pakistanlın politikasına yeni bir istikamet verecektir.

Amerika Diemi neden devirtmiştir? Diemin ve ailesinin matah olduğunu söylemek gerçeği ifade etmek olmaz. Ama Amerikanın orada burada tuttuğu her adam bir matah mıdır ki? Amerika, eğer akıllı davransaydı ve hatalı hesap yapmamış bulunsaydı Diemin bir takım kusurIarını düzelttirebilir, onu en az zararlı hale getirebilirdi. Ama Diem Amerika için başka sebepten tu-kaka olmuştur. Diem ve ailesi, çok Vietnamlı gibi Amerikaya olan itimatlarını, sergilerini, takdirlerini kaybetmişlerdir. Bu, Amerikanın nezdinde Diemi bir "amerikan düşmanı" haline sokmuştur. Halbuki sonradan görülmüştür ki Saygonda kurulabilecek müstakar en proamerikan hükümet, gene Diemin hükümetidir. Vietnamın bugünkü hakimi General Khan ve onun jön türkleri 5le Amerikanın Saygondaki Büyük Elçisi Taylor arasındaki uçurum Diem ile Lodge arasında açılmamıştır.

Diem Amerikanın gazabına bir başka sebepten daha uğramıştır. Diem ve bilhassa kardeşi Nhu Vietnam savaşının çıkmaz olduğunu Amerikadan daha önce görmüşler ve memleketin tarafsızlaştırılarak birleştirilmesinin çarelerini aramaya koyulmuşlardır. Bunun imkânı var mıdır, yok mudur o bir başka meseledir. Kızıl Çinin tesiri altındaki Kuzey Vietnam, muhtemeldir ki elinde bulunan avan tajları kaçırmak istemeyecektir. Ama Diemin katlinden seneler sonra böyle bir hal çaresinin Amerikada dahi düşünülmekte oluşu fikrin temelsiz olmadığının delilidir. Hal buki Amerika, bundan dolayı Diemi devirtirken komunistlere karşı savaşın sembolünü de devirmiş olmuştur.

Yaratılan bir kaostan başka şey değildir. Ama bunu vaktinde görmek için kâhin olmaya lüzum yoktu. Amerika bir hatasının daha cezasını çekmektedir.

Bari bütün dünya çekmese...

Olayın komünist ülkelerde yarattığı tepkilere gelince, Sovyet yayın organları başlangıçta bu konuda herhangi bir yorumda, bulunmaktan dikkatte kaçınmışlardır. İzvestia gazetesinde "Hak sız bir saldırı" başlığı altında, iri puntolarla verilen sekiz satırlık haberde, sovyet halkının infiali belirtilmekte saldırıya hemen son verilmesi istenmektedir. Aynı şekilde, Pekin de ilk günlerde hiçbir yorum yapmamıştır. Ancak aradan iki gün geçtikten sonra Halkın Sesi gazetesinde yayınlanan bir yazıyla Birleşik Amerikaya karşı salvo ateşi başlamış, Pekin idarecileri amerikan saldırıları durdurulmadığı takdirde Komünist Çinin buna daha fazla seyirci kalamıyacağını bildirmişlerdir. Ancak, şu satırların yazıldığı sırada Komünist Çinin işe fiilen karışmaya niyetli olduğunu gösteren hiçbir belirti yoktu.

Perde arkasındaki yoldaş

Ollay karşısındaki tepkisi ne kadar geç ve kurusıkı olursa olsun, biraz dikkatle bakılınca bütün olup bitenlerin gerisinde Komünist Çinin parmagının bulunduğu anlaşılmaktadır. Ger çekten, Vietkong çetecilerinin olayı çıkarmak için seçtikleri zaman çok dikkat çekicidir. Bilindiği gibi bu çeteciler Pleiku baskınını yaptıktan sırada Sovyet Başbakanı Aleksi Kosigin Hanio'de, Başkan Johnson'ın özel temsilcisi McGeorge Bundy de Saygonda bulunuyorlardı. Üstelik Kosigin, amerikan misilleme hareketinin başlamasından birkaç saat önce Hanoi'de yaptığı bir konuşmada, Birleşik Amerikaya savaşı Kuzey Vietnama sıçratmaması için ihtarda bile bulunmuştu.

Pleiku baskınını hazırlamakla Pekihrn hem Sovyet, hem de Amerikan idarecilerini güç durumda bıraktığına şüphe yoktur. Gerçekten, Moskovadan gelen haberlere bakılırsa, Sovyet Başbakanı Kosigin, geçen hafta aniden Hanoi'ye giderken, herşeyden çok Sovyetler Birliğinin komünist Asya ülkelerinde sarsılan prestijini kurtarmayı ve yeniden bunları Pekinin tekelinden kurtaracak teşebbüse geçmeyi düşünüyordu. Oysa Pleiku baskını ve bunun sonuçlan Kosiginin bu konudaki çalış maları tehlikeye düşürmüş bulunmaktadır. Çünkü Moskova şu sırada bir yandan Pekin karşısındaki durumunu kuvvetlendirmeye çalışırken, diğer yandan da Batı ile yüksek kademeli görüşmelere hazırlanmaktadır. Eğer Kuzey Vietnam olayları sonunda Asyadaki prestijini düşünerek fiilen Hanoi'nin yanında yer alırsa, bu görüşmeleri. kurtarmak için Vietnam olayları karşısında kuru sözle yetinecek olursa, o zaman da Asyadaki ve belki de öteki komünist ülkelerdeki itibarını kaybetmiş olacaktır.

Lymdon Johnson
Bir çuval incir

Kosigin
Tetikte

Birleşik Amerikaya gelince, son olaylar amerikan idarecilerine güney - doğu Asyadaki durumlarının ne kadar nazik olduğunu bir kere daha anlatmış olmalıdır. Birleşik Amerika, eğer Vietnam derdinden kurtulmak istiyorsa ya hemen bu ülkeden çekilmek, ya da daha büyük ve dertli bir savaşı göze almak sorundadır. Oysa birinci yol Birleşik Amerika için hem itibar kırıcı, hem de çeşitli bakımlardan zararlıdır; ikincisi ise bilinmeyen tehlikelerle doludur.

Pleiku baskını karşısında Kuzey Vietnam askeri tesislerinin bombalanması şeklinde beliren amerikan tepkisinin hem hayırlı hem de zararlı sonuçları olabilir. Hayırlı sonuç, karşılaştıkları tehlikenin büyüklüğünü şimdi daha iyi anlayan Birleşik Amerikayla Sovyetler Birliğinin Vietnam çıbanına- birlikte bir deva aramak gereğini nihayet duyabilmeleri ihtimalidir. Ancak böyle bir deva komünist Çinin katılmayacağı bir görüşme masası başında bulunamaz. Alınacak bütün geçici tedbirler. Komünist Çinin tasvibin ka zanamadıkça, yarayı kökünden iyileştiremezler. Olayın zararlı sonucu ise, Asyadaki prestijini kurtarmak isteyen Sovyetler Birliğinin şimdiye kadar katılmaktan çekindiği bu dikenli anlaşmazlığın içine girivermesidir. Şu satırların yazıldığı sırada, tarafların gösterdiği büyük dikkate bakarak, bu olaydan hayırlı sonuçlar doğacağını gösterir bazı belirtiler vardır.

Zaten, dertli dünyamızın istediği de birazcık başını dinlemekten başka bir şey değildir.

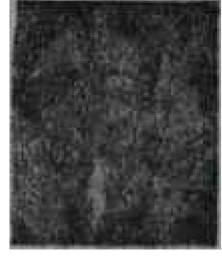
7 milyon liralık DEV ÇEKİLİŞ için acele ediniz...

son para yatırma tarihi
20 Şubat

(Yeni Ajans:

Tüli'den haberler

Şeker bayramı tatilinin epeyce uzun oluşu ve havaların da başlangıçta güzel gitmesi, pek çok Ankaralıya, tatillerini geçirmek üzere başka yerlere gitme kararı verdirtti. Ancak, karakışın aniden bastırması programları altüst etti. Havalar böyle giderse, Ankara dışına çıkanların büyük çoğunluğu, ta. tillerini mecburen birkaç gün daha uzatacaklardır. Zira dönüş, gidiş kadar kolay olmıyacaktır.

Bu bayram en çok gidilen yer, Abant ile Uludağ oldu. Abantta başlıca Nevin Bursalı, Dr. Mehmet Yardımcı ve eşi Kebuter Yardımcı. Plânlamacı Memduh Ay tür ve eşi Samime Aytür, Fahir ve Leylâ Çelikbaş .Çelikbaşlar bir müddet sonra istanbula yerleşecekleri için iki şehri birden temsil ediyor sayılıyorlar- İstanbululdan gelenler için de ise Halûk Eczacıbaşı ve eşi, Erdoğan Zapçı ve eşi ile Taranto'lar vesaire var.

Bayramı Uludağda geçirenler de pek çok. Meselâ Olgunlaşmanın güzel mankeni Ülkü Dorman ve arkadaşları, Karayolları Köprüler Dairesinden Suavi Atasağun ve, Türk - Amerikan Kadınlar Derneğinin faal üyelerinden eşi Muallâ Atasağun, kızları Yeşim ve oğulları ile Sevinç ve Bülent Garan Garanların bu, "sulh" ten sonra ilk seyahatleri. Uludağda bol bol kayak yaptılar. Herhalde Muallâ Atasagun, her yıl olduğu gibi, bu yıl da Ankarayâ, kendine pek yakışan bakır rengi bir tenle dönecek.

Yemek_____Meclis Başkanı Fuat Sirmen geçen hafta içinde Ankarada bulanan kordiplomatik şerefine bir yemek verdi. Yemekte Ankaranın bütün yabancı elçilikileri gelenleri eşleriyle hazırdılar. Sirmenin yemeğinde en göze batan şahıs Sovyet Büyük Elçisi Nikita Rijof oldu. Bir ara İnönü ve Satır da Rijofla sohbet ettiler. Yemeğin en şık kadını Ayten Sirmendi ve becerikli bir evsahibesi olduğunu her hareketiyle ispat etti.

İki grup var: İstanbuldan gelenlerle Ankaradan gelenler... Bu iki şehrin tanınmış kimseleri, bu vesileyle kış ortasında buluşmuş oluyorlar. Ankaralılar grupunda, tanıdık simalardan Baha ve

Bayramda Ankarada kalanlar ise vakit lerini daha ziyade sinema, tiyatro ve lokallerde geçirdiler. Bayramın ilk gecesi Meydan Sahnesi, yeni bir oyunu ilk defa takdim etti. "Maç" çok güzel, tatlı, sürükleyici bir fransız komedisi. Oyunun iki oyuncusu. Esin Avcı ile Kartal Tibet, hakikaten çok iyi oyunlar çıkardılar ve piyesin sonunda pek çok alkışlandılar. Esin Avcı, alkışlara teşekkür için sahneye çıktığı zaman ağlıyordu. Bunda oyunun heyecanı kadar, özel hayatındaki maçın etkisi de var galiba!

Gecenin davetlileri epeyce kalabalıktı. Oyunda rolü olmıyan sanatçlâr da bir nevi evsahipliği yapıyor, misafirleri karşılıyorlardı.

Meselâ, gecenin davetlileri arasında şu kimseler göze çarpıyordu: Ateşli ve mücadeleci Prof. Muammer. Aksoy ve yeni anne olan eşi, MP'nin Zekâi Dorman ve eşi -Dormanların yanındakî koltukların Süleyman Demirel ile eşine ait olduğu söyleniyordu, fakat Demireller gelmediler, koltuklara başkaları oturdu, yalnız gelmiş olan, hâlâ yakışıklı Orhan Terzîoğlu, Lûtfi Ay ve eşi Nevin Ay, Dr. Sami. Solu ve eşi Feza Solu, Dr. Hayati Sevğen, askerliği yüzünden saçlarını 3 numara kestirmiş olan Teoman Özer, şişmanladıkça gitgide kalantor bir hal alan Bülent Savcı ile o nisbitte zayıf, fakat çok zarif eşi Meral Savcı, Metin And ve güzel bir kalpak giymiş olan arkadaşı genç hanım. Esin Afşar ve Serap Tayfur...

Oyun sonunda büyük bir grup, Süreyyaya gitti.

Geçen haftanın başındaki Pazar günü Mogan Kulübe gidenler gsne epeyce kalabalıktılar. Galip Kardam ile eşi Beyza Kardam, yüksek mimar ve Bele-. diye Meclisi üyesi Nizamettin Doğu ve eşi ile beraber oturuyorlardı. Feyyaz Gölcüklü ile siyah deri elbisesinin etek

TÜLİDEN HABERLER

kısmında yaldızlı bir bordur bulunan eşi Sezer Gölcüklü daha çok dışarıda gezmeyi tercih ediyorlardı. İran Büyük Elçilik mensuplarından Amit de öyle... O da dostlarıyla birlikte açık havada gezmekten hoşlanıyordu.

Geçtiğimiz hafta Pazartesi günü, genç gazetecilerden Güneş Tecelli ile Çiğdem Çarşılıoğlu evlendiler. Gelin, sırtındaki büyük pano tamamen dantel olan gelinliğiyle pek güzel ve inceydi. Damat da öyle... O da çocuk denecek kadar genç.

Yeni evliler o akşam, birkaç gün kalmak üzere, İstanbula gittiler. Malûm ya gazeteciler evlenseler bile fazla tatil yapamazlar.

Altındağ Tiyatrosu uzun zamandır "Hülleci"yi oynuyor. Tiyatro binası hakikaten çok güzel ve itinalı dekore edilmiş. Temiz, güzel, mahalli bir havası var. Geçirdiğimiz hafta içinde bir gece, oldukça kalabalık olan salonda her muhitten kimse vardı. O semt için büyük bir ihtiyacı karşılıyan bu tiyatro ayrıca, uzaklığına rağmen, tiyatroya alışık halkı, kendine çekiyor.

O gecenin seyircileri arasında, en ön sıralarda, kalabalık bir ahbap grupu ile gelmiş olan Memduha Satır göze çarpıyordu. Bayan Satırın sarı saçları kendisine yakışıyor, fakat gene de birçok kimse, "eskisi gibi Siyah yapsa, daha iyi olacak" diyor.

Başka bir grupta Behzat Silâhtaroğlu, eşi Sevim Silâhtaroğlu ve Meral Savcı da vardı. Bir ara sahneden atlıyan bir kedi, Behzat Silâhtaroğlunun kucağına çıktı, usun zaman orada o_ turdu.

*H*aftanın içinde Çarşamba sabahı, saat 8.50 sıralarında, Emek mahallesi otobüs durağında siyah, pırıl pırıl bir otomobil durdu ve içindeki kibar zat, —20 derece soğukta tir tir titreşerek otobüs bekleyenlere:

"— Kızılaya gidecekler buyursun" dedi.

Otomobile dört kişi bindi:

Siyah otomobil "0008" plaka numarasını taşıyordu ve içindeki zat ise Adalet Bakanı Sırrı Atalaydan başkası değildi!

Turizm ve Tanıtma Bakanı Ali İhsan Göğüs, haftanın başındaki pazar günü Bulvar Palasta, Belçikada üç aylık bir kursa katılmak üzere Ankarada toplanan, muhtelif şehir ve kazaların Vali, Belediye Başkanı ve kaymakamlarından müteşekkil 27 kişilik idareciler şerefine bir kokteyl verdi.

Kokteylde bulunanlar arasında İçişleri Bakam Orhan Öztrak, Antalya Valisi Nuri Teoman, Aydın Valisi Muammer Ülgen ve Ürgüpün çalışkan ve dirayetli Belediye Başkanı Mahmut Baltacıoğlu da vardı.

Ankara Belediyesinin fazla meşgul olmak istemediği müesseselerden, biri de galiba sinemalar Ankaralıların en çok ihtiyaç duydukları bu eğlence yerleri tam bir hercümerç içinde, Halka sıkıntı vermekten kimsenin çekindiği yok.

Bayram günlerinde olağanüstü kalabalık olan sinemaların her birinde bir başka türlü keyfi hareket göze çarpıyordu. Ankara Sinemasına pazar günü gidenler, evvelki matinelerden çıkanların da giriş kapılarından bırakılması yüzünden,, lüzumsuz bir itişkakış içinde kalıyorlardı. Tabii bu yüzden tatsız münakaşalar, itiş-kakışlar, çocuk çığlıkları eksik olmuyordu. Halbuki çıkanları yan kapılardan bırakmak gibi pek basit bir usûlle bunun önüne geçmek mümkün olurdu. Başka bir gece de Büyük Sinemada bir olaya şahit olduk: On-onbir yaşlarında bir kız çocuğu ile gelmiş olan bir aile, giriş yerinde, Belediye kontrol memuru olduğunu söyliyen Hâşim isminde bir gençle münakaşa ediyordu. Çocuğun sahipleri, çocuğun onibir yaşında olduğunu ve sömestr tatili dolayısıyla ilk defa gece getirdiklerini söylüyorlar; memur ise, oniki yaşında olmadığı için çocuğu içeri sokamıyacağını bildiriyordu. Sinemanın bilet alan memuru ise, "Oniki yaşında deyiverseydiniz ya... Doğru söylemek şart mi?" diye akıl satıyordu. Velhasıl, sıkı bir münakaşa sonunda, grup içeri girdi ve çocuğu, o karlı gecede, babası geri götürdü. Oysa içerde üç yasında bir kız çocuğu vardı ve bundan, Belediye kontrol memurunun haberi dahi yoktu! Demek ki prensiplerden çok keyfi muameleye yer verilmektedir. Acaba ilgililer bu olaya ve daha yazılmamış, bunun gibi birçok olaya ne derler?

Senatör Zerrin Tüzün
*İyi konuştu, gûzel **konuştu***

Kadın

Milli eğitim seferberliği

Uzun boylu, şömizye elbiseli zarif kadın, elindeki notları bir kenara bırakarak bir soluş durdu, dinleyicilerine dana yakından baktı ve onların, âdeta her cümlede tasvibini **alırcası.** na:

"— Ne yazık ki devrimlerimizin büyük bir kısmı bugün kâğıt üzerindeki hükümler halinde kalmaktadır. Kadınlara tanınmış olan siyasal ve sosyal haklardan bugün pek küçük bir zümrenin faydalandığı inkâr edilemez bir gerçektir. Medeni Kanunun tek kadınla evlenmeyi şart koşmuş olmasına rağmen, bugünkü uygulama ile bu hüküm değerlendirilememekte_ dir. Ayrıca, birçok yerlerde kızlar para ile kocaya satılmakta, açık bir pazarlık konusu edilmektedir. Böylece zavallı bir duruma düşürülmüş olan kadından yarınlarımıza ışık tutacak şahsiyet sahibi aydın vatandaşların yetiştirilmesini beklemek elbette ki mümkün ddeğildir. hayaldir. Şunu unutmamak gerekir ki, insana ilk eğitimi veren kimse, anasıdır. Küçüklükte edinilmiş olan itiyatların, temel kıymet hükümlerinin daha ileri yaşlarda kaybolduğu hiç görülmemiştir. Ana bir tabii öğretmendir ve işte bunun içindir ki, herşeyden önce onun yetişmesi, eğitilmesi ve çocuklarına vermesini istediğimiz şeyleri öğrenmesi lâzımdır" diye sözlerine devam etti.

Bir soluk daha aldı ve sözlerini, şöyle tamamladı:

"— Milli Eğitim Bakanlığına bir teklifte bulunuyorum ve bu teklifimin bir dilekçe olarak kabulünü rica ediyorum: Kadın için bir milli eğitim seferberliğine girişilmeli ve bunun için de gerekli bütün incelemeler yapılmalıdır. Çünkü ben böylesine ciddi birkonuyu ancak, elinde geniş imkânlar bulunan Bakanlığın, inceleme sonucunda, bilimsel bir araştırmaya dayanan bir programla tespit edilebileceğine inanıyorum. Başarılı bir yola girebilmek de bu ciddi araştırmalara ve ciddi bir ön çalışmaya bağlı olacaktır."

Olay, 29 Ocak Cuma günü Senatoda geçti. Konuşmacı kadın, eski Kız Teknik Öğretim Umum Müdürü, senatör Zerrin Tüzün idi. Senato o gün Milli Eğitim bütçesini görüşüyordu. Tüzün bu vesile ile bir kere daha *bü*yük bir dâvaya, kadının eğitimi dâ. vasina parmak basıyordu. Yıllarca bu sahada dirsek çürütmüş bir meslek kadını olarak, eğitimin insana neler; getirdiğini yakından bilen bir insan olarak konuşuyordu.

Cebir değil, eğitim!

Zerrin Tüzün ile **AKİS** muhabiri daha önce Meclis koridorlarında bir **hayli** dertleştiler. Tüzün o sırada, AKİS muhabirine şunları anlattı:

"— Eğitimin önemini elbette ki herkes bilir, ama geçenlerde bir yurt gezisinden dönen bir gazeteci arkadaşımızın bana anlattıklarını en mükemmel bir kıstas olarak herkese duyurmak isterim: Gazeteci arkadaşımız gittiği bir kasabada, o kasabaya gelen gezici kız **sanat** kurslarının yetiştirdiği öğrencilerin düzenledikleri bir toplantıya katılmış ve bu toplantıda gördüğü gelişme kendisini gerçekten şaşırtmış. Bakmış, kızlar çevredeki

Moda ve Kuran Kursları

Jale CANDAN

Moda yalnızca eteklerin kısalıp uzaması, belin yer değiştirmesi ve alfabenin bir harfi ile tarif edilen bir görünüşün dünyadaki büyük terziler tarafından ortaya atılışı değildir. Moda deyince, nedense akla, daha çok giyim kuşam gelir. Ama aslında moda, herhangi bir sahada, kadın erkek, bütün insanları peşine takıp sürükleyen tuhaf bir kuvvettir ve bence modanın en az zararlısı da gine giyimle îlgili olanıdır. Meselâ, bir zamanlar apandisit modası çıkmış, birkaç ay içinde yüzbinlerle insanın ameliyat olduğu tespit edilmiş. Bir ara "yoyo" modası türemiş ve insanları öylesine sarmış ki, bir ipin ucunda tekerlek döndürmeyi büyükler de küçükler kadar sevmişler, sokakta, işbaşında, evde, misafirlikte bu oyunu oynamağa başlamışlar.

Geçenlerde bir ahbap, tavan odasını toplarken, eskiden kalma bir yoyo bulmuş. Miasfirler otururken, eski günlerin hatırasına kapılarak. onu ortaya atıverdi, fakat hiç kimsenin ilgisini çekemedi. Daha birkaç yıl önce hula-hup âfeti de aynı şekilde dünyayı sarıvermişti. Dört yaşındaki çocukların bile bellerine doladıkları çemberlerle saatlerce yorucu hareketler yaptıklarına şahit olmuştuk. Ölenler oldu, sakatlananlar oldu, ama moda sönünceye kadar hula-hup'a kimse engel olamadı.

Allahtan, bu tip havai konularla ilgili modalar gelip geçicidir, "Aman" derken, yok olup gider. Bir de toplumun bünyesine musallat olan, ona belirli fikirler ve inançlar aşılayan, onu âtıl olmağa, onun varlığını kemirmeğe koyulan modalar vardır. Bunların yerleşmesi gerçi bir zaman meselesidir ama, kendiliğinden sönmesi bahis konusu değildir. Bunlar moda halinde gelir ve gelenek olarak yerleşir, sökülüp atılması o derece güç olur. Son olaylardan öğrendiğimize göre, birkaç yıldır köylerimize giren ve orada yerleşme istidadı gösteren moda, "kuran kursu" modasıdır.

Kırşehirin Şuayiplı köyünde izinsiz olarak açılan kuran kursunun ka-----masını izleyen olaylardan sonra köye giden bir gaaeteciye, bakın, köylü ne diyor:

"— Yeni icat bu, beyim. Bütün köyler kuran kursu istiyor, Hükümet izin veriyor. Bizim köy de elbet geri kalmak istemez."

Yâni eğitimsiz kalmış köylü için bu kuran kursu bir yeniliktir, bir ilericiliktir. "Her köye bir okul" prensibi yerini kolaylıkla, "her köye bir kuran kursu" prensibine terkedecek güçtedir. Çünkü, şurasını unutmamak gerekir ki. kuran kursları birtakım ehliyetsiz kimselere, imzasını bile atmasını bilmeyen kimselere, mükemmel bir surette hayatlarını kazanma imkânını vermektedir. Böyle bir ticarete yol açıldıktan sonra onun hiç durmadan gelişmesini önlemek, bence artık mümkün değildir. Nasıl liberal bir ekonomik sisteme sahip olan memleketlerin diğer memleketlere göre en büyük avantajları "kazanç" imkânlarının çok olması ile sağlanmışsa, bu şekilde kâr getiren bir müessesenin kuruluşu da gündengüne gelişip kökleşmesine, Milli Eğitim Bakanlığı okulları için tehlikeli bir rekabet halini almasına önayak olmuştur.

Söylendiğine göre, Türkiyede 30 binin üstünde kuran kursu mevcutmuş. Kuran kursu olmayan köy, camisiz köy gibi görünmektedir. İtibarı sarsılmakta, "geri kalmış" addedilmektedir. Köylü fakir de olsa. dişinden tırnağından artıracak, köyünün şerefini kurtarmak için çocukları için bir kuran kursu açacaktır. Gerçi kuran kursunun izinli olması bahis konusudur ve bu kuran kursunu açacaklarda bazı niteliklerin arandığını göstermektedir ama mevcut kuran kurslarının marifetleri ve çocuklara verdiklerî eğitim gözönünde tutulacak olursa, bunların hiçbir şekilde ehil ellerde olmadığı kolaylıkla görülür. Çünkü Türkiyede 30 binin üstündeki kuran kursunu yönetecek yeterli din adamı mevcut değildir. Kuran kursuna devam eden çocuk dinini değil, bu dinle hiçbir ilgisi olmıyan gericiliği, nurculuğu, Atatürk düşmanlığını öğrenmekte, sömürülmekte, aldatılmakta ve toplumumuzu kemirecek bir mikrop olarak yetiştirilmek istenmektedir.

yapılacak tek şey, bu kuran kurslarının topunu birden kapatmaktır. Çünkü izinlisi izinsizinden tehlikelidir.

yaşıtlarından çok farklılar, gerçekten "aydınlanmış" bir halleri var. Dayanamamış, ondan sonra gittiği kahvede erkeklere müşahedelerini anlatmış- ve halkı tebrik etmiş. Ama bir de bakmış ki bazı kimseler bu işten memnun değiller. Sebebini sormuş ve senarda. sessiz sedasız oturan bîr erkekten şu cevabı almış:

"— Bu kurs beni perişan etti, Bey. İki kızım vardır. Birincisi kurs murs görmemiştir. Bir arkadaşına üçüncü karısı olarak verdim onu. Hem iyi para aldım, beni de kendisi rahat etti. Çoluğa çocuğa kavuştu. Bunu, dikiş öğrensin diye kursa yolladık. Şimdi ona da iyi bir koca buldum, parada da anlaştım. Fakat kız, ben satılık değilim, diye tutturdu. Beni hükümete şikayet edecekmiş. Sen ne dersin bu işe?"

Zerrin Tüzün zecri tedbirlerle ka.7nunlarla meselelerin halledilemiyeceğine, devrimlerin kanun zorundan çok eğitim yoluyla uygulanabileceğine inanmıştır. Toplum kalkınmasında temel unsur eğitimdir. Birkaç aylık bir gezici kursun bile neler başarabileceğini gösteren bu misal onun inançlarını desteklemiş ve onu eğitim seferberliği hazırlığını istemeğe yöneltmiştik Meslekten yetişmiş olan Tüzün, gelişigüzel kanun teklifleri yerine araştırmacı, mükemmel bir çalışmaya dayanan, imkânları sonuna kadar kullanan bir tasarı istemektedir.

Temel meseleler

Tüzüne göre, milli eğitimde başarının iki temel unsuru vardır: Birincisi, bilimsel araştırmaya dayanan bir çalışma sonunda metodların ve izlenecek olan felsefenin tespiti; ikincisi- ise, bunları uygulayacak olan öğretmenler meselesidir. Konuşmasında öğretmenlerin bütün meselelerini bir bir ele alan Tüzün, öğretim dairelerini de bir bir gözden geçirmiş ve hepsinin üzerinde durmuştur. Tüzün ilk öğrenimin yalnızca temel bilgilerin verilmesi şeklinde ele alınması fikrine karşıdır. İlk öğretim, aynı zamanda, çocuklara birtakım temel kıymet hükümlerini kazandırmadı ve yetişkin, ileride, bütün gelişmelerini hep bu temel kıymetlere dayanarak yapmalıdır.

Zerrin Tüzün teknik öğretimi de yeni bir anlayışla ele almış ve kız teknik öğretim müessesesinin bugünkü şartlar içindeki önemi üzerinde durarak, bugüne kadar alınmış olan tedbirlerle kız teknik öğretimin kadınların eğitimi üzerindeki olumlu etkilerini ve başarılı sonuçları göz önüne sermiştir. Daha yeni imkânlarla daha pek çok şey yapılabilecektir.

Tüzünün Senatodaki konuşması kadınlar arasında çok olumlu bir etki yapmıştır. Kadının eğitimi konusu, 1965 Türkiyesinde bugün pek çok kimsenin kafasında yer etmeğe başlamış bir konudur. Tüzünün Bakanlık nezdinde fikirlerini izlemesi ve önümüzdeki yıllarda bu fikirlerini, kendi araştırmalarına dayanan bir tasarı ile de güçlendirmesi beklenmektedir.

M O D A

1965

Terziler arasında savaş

Dünyanm yeni gidişi, yalnız ekonomik ve siyasal yönlerde değil, moda ve giyim alanlarında da zıt cereyanların meydana çıkmasına yol aşmıştır. Eskiden modanın ana hatları Parisli büyük terzilerin kaleminde şekillenir ve kadınlar, her ne pahasına olursa olsun, bu modayı izlerlerdi. Parisin büyük terzileri, gine de duruma hakim olmakla beraber, bugün modayı yöneten. ler büyük terzi sanatkârlar kadar, kendi kendine giyinen kadın ve bu kadının günlük ihtiyaçlarını mükem**mel** surette tatmin, etmesini bilen hazır; elbisecilerdir. Hazır elbiselerin süratle güzelleşmesi ve dünyayı sarması, Parisli birçok büyük terziyi de ayrıca butik sistemi ile çalışmaya mecbur etmiştir. Kaliteli hazır elbise gerçekten de pek çok avantaja sahiptir. Bu avantajlardan en önemlisi kadının kendisine yakıştırarak satın alabilmesi ve en iyiyi en yakışanı çabuk elde edebilmesidir. Hazır elbise, kadını kumaş aramak, provaya gitmek ve bunca emek sonu "bozulan bir dikiş"'le karşılaşmak tehlikesi ile karşıkarşıya kalmaktan kurtarmıştır. Kaliteli hazır elbise çok ucuz olmamakla beraber, bu avan tajları sayesindj ve "taksit" usûlünün de aynı zamanda dünyayı sarması ile büyük bir satış imkânı kazanmış ve ekonomik yönden de özellikle çalışan kadının 1 numaralı yardımcısı olmuştur.

Amerika ve Avrupadan sonra mem leketimizde de çok ilerlemiş olan bir hazır elbise endüstrisi göze çarpmaktadır. AKİS bu hafta, Parisli büyük hazır elbisecilerin vitrinlere çıkardıktan 1965 ilkbahar modasını aksettirmektedir. Parisli büyük terzileri düşündüren en büyük meselelerden biri de, inisyatifi elden kaçırmak ve onu hazır elbisecilere kaptırmaktır. Son kararı verecek olan, tabii, elbiseleri giyinecek olan kadınlardır.

Ana hatlar

Artık büyük terziler gibi, hazır elbisecilerin de ana hatları var: Bu ana hatlara göre, bu ilkbaharda tayyörler çok sade ve basit küplü olacak, özel kup ustalıkları yerine zengin detay ve hoş aksesuarlar üzerindi durulacak, düğme bir aksesuar niteliğini kazanacaktır. Tayyör ceketleri ya çoban ceketi boyunda uzun, ya da cepken, ve bolero. boyunda kısadır. Etekler için söylenebilecek birinci şey, çok hareketli oluşlarıdır. 1965 yılı etekleri.vücudu saran sıkı etekler olmaktan çıkmış, oynayan, kımıldayan etekler olmuştur. Bu hareket pillerle elde, edilmektedir. Tayyör ceketlerinin altından giyilen eteklerde bile pli kaşeler, pliler dikkati çekmektedir. Kısa ceketlerle giyilen eteklerde ise hem evaze, hem pilli olanlar vardır.

Tayyörlerin aksine, mantolarda düğ me çok az olup, mantolar değişik iki, hattı benimsemiştir, Bunlardan biri klâsik gabardin pardesüler, digeri de 1930 modeli, kemerle belde, düğmemiz olarak kapanan tamamiyle açık ve "ya kasız yakalı" kuvaze mantolardır. Bunların açık yakalarından dönük yakalı renkli sveterler, şık eşarplı bluzlar görülmektedir. Mevsimin özelliğini ya--an başlıca değişikliklerden biri budur.

Elbiseler ince yünlülerden ve saf ipeklerden, pliseli olarak hazırlanmıştır. Pli soleyler, düz, kumaş üzerine piller klâsik bir modîli yeniden ortaya atmıştır. Etek pliseli olunca, beden genel olarak küçük bir yaka veya kravatlı yaka ile küçük kız modellerini hatırlatmaktadır. Plise ile şişman görünmekten sakınanlar: ise uzun bedeni tercih edebileceklerdir. Pliseli moda. hazır elbiseciliğe de büyük kolaylık getirmekte, fakat kumaş masrafını çok artırmaktadır.

Detay zenginliği

Detay zenginliği, özellikle tayyörlerde büyük rol oynamakta, tayyörlerin en klâsiklerine bile çok kadınvâri bir hava getirebilmektedir. Meselâ uzun. ceketli bir kruvaze tayyörün sert hattı. boyundan uzak olarak biçilmiş klâsik yuvarlak yakayı giydiren şeffaf bir eşarp ve bu eşarpı tutan çok büyük bir süslü iğne ile giderilmiştir. Gine uzun ceketli bir lâcivert tayyörün akık yuvarlak yakası ve uzun kolları beyaz kapaklarla açılmıştır. Tayyörün yalnız

Pliseli bütün etekler

Kumaşçılara müjde

1965 baharı
Hem klasik, hem yeni

üst kısmında bulunan düğmeleri ise hem yanyanadır, hem de siyahlı beyazlı dama taşıa benzemektedir. Ceket belde kemerle kapanmıştır. Genel olarak kısa ceketli tayyörler daha çok döpiyes havasını taşımaktadır ve biyelerle, sutaşlarla yan düğmeler, şal yakalar, yanda kapanan beyaz kapaklı yakalarla kadınlaştırılmıştır. En klasik tayyörlerin bile hiç olmazsa yakaları açık biçilmiştir ve süslü eşarplarla, hava yumuşatılmıştır. Tayyörlerde ucun kollular yanında, dirsekte biten kısa kollular ve truvakar kollular da çoktur.

"Chanel iğnesi" ismini alan ve büyük fransız terzisi Chanel'in ortaya attığı uzun iğneler çok modadır ve hemen her eşarpın üzerinde görülmektedir". Kulak görüldüğü takdirde küpe şarttır, ama gündüz küpelerinin daha çok spor olması gerekmektedir. Seramikten ve tahtadan yapılmış sanat e-seri küpeler ve iğneler tayyörleri ve şömizye elbiseleri zenginleştiren detaylar arasındadır. Kravat modası gine çıkmış, çantaların da boyları küçülürken, kola takılacak olan sapları bir hayli uzamıştır. Deri eldivenler şıklığın adeta sembolü haline gelmiş, dantel işli yün ve hasır bereler, tepesi kabarık olmayan kısa saçlarla bir tamamlayıcı unsur olarak kabul edilmiştir.

Bacaklar ve ayaklar

Bacaklar, kısa etekler ve çok değişik yeni tip ayakkabılarla 1965 modasının gine en göz alıcı noktasını teşkil etmektedir. Kışın çeşitli kaba yün çoraplarından bıkan kadınlar, değişik renkli, ince, düz naylonları dantellere tercih edeceklerdir. Ancak güzel çorap, kaliteli çorap, pırıl pırıl, pahalı çorap uzaktan tanılacaktır. Ayakkabılara gelince onlar da yumuşak derili, ince ve zariftir, fakat çok az topukludur. Hazır elbiseciler, çağımızın pratik kadınının çok yüksek topuklar üzerinde dolaşmasını mümkün görememekte. şık kıyafetler içinde şık, fakat çok kısa topuklu ayakkabı modellerini, pratik kıyafetlerinin tamamlayıcı unsuru olarak ele almaktadırlar. Mesela kısa topuklu, uzun dilli ve bilekten bağlı siyah süed ayakkabılar pliseli küçük elbiselerle şık birer kokteyl kıyafeti olmaktadır. Çok yumuşak eldiven gibi ayağı saran dert ayakkabılar da âdeta topuksuz olup, ya bilekten, ya da ayak kemerinin üstünden bağlıdır.

Gençlerin modası

Dünyamızda gündengüne söz sahibi olan gençler de modayı özel bir şekilde etkilemişlerdir. Birçok amerikan ve avrupa terzisi yalnızca gençler için özel modeller çizmekte ve birçok büyük mağazanın en çok satış yapan bölümleri gençlere ayrılmaktadır. Parisli hasır elbiseciler bu mevsim için genç kızlara düz, dar etekler yerine çok kısa, geniş pilli ve portföy şeklinde kapanan yünlü etekler hazırlamışlardır. Portföy etekler, geniş çengelli iğnelerle yandan kapanmaktadır. Geniş pillerle şişman görünmekten çekinecek olan gençler için vücuda yakın-ve diz üstünde boyu olan evaze etekler vardır. Sveterler ve blûzlar bu evaze eteklerin içine giyilmekte, şık bir kemer ve belde biten bir ceket bu kıyafeti tamamlamaktadır. Ceket, svetere veya etege eştir.

Gine ekose kumaşlardan düz şömizye olarak hazırlanan spor elbiseler ekosenin içindeki renkten bir düz kumaşla yapılmış kısaca bir ceketle bir takım haline gelmekte ve bu ceketin yakaları ekose ile çevrilmektedir.

Gençler için çok moda olan birsey de, pantalonlann üzerinden giyilen, aynı kumaştan yapılmış bol bluzlardır. Bu pantalonlar için-jerse tipi kumaşlar tercih edilmektedir.

Gençler için abiye elbiselerin çoğu yüksek belli, renkli kumaşlardan yapılmış, eteğe doğru evazelik kazanan atik - tetik elbiselerdir. Gençlerin gece elbiseleri ise ucuz kumaşlardan yapılmış uzun etekler ve tam kolsuz veya şömizye, renkli bluzlardır.

METEOROLOJİ

Teşkilât

Yaya kalan tatarağası

Tarsustaki fabrikanın kumaş nümuneleriyle dolu odasında müdür koltuğuna yaslanan genç adam anlatıyordu: bu yıl havaların o dolaylarda kurak gideceğini, ama Ocağın onbeşinden sonra da birden yağışların başlayacağını o, tâ Ekim ayında tahmin etmişti. Bütün marifetini, eski bir çiftçi olan babasının yarım asırlık tecrübesini kullanmaya borçluydu. Ufuklardaki dağların tepesinde, toplanan bulut kümelerine bakmış, babasından bel lediği metodlara uyarak tahminlerini yapmış ye işte aradan üç ay geçtiği hâlde sonuçlar yanıltıcı olmamıştı!..

Yukarda geçen olay, Çukurova çift çilerinin meteoroloji teşkilâtına ihtiyaç duymaksızın yıllardanberi ne büyük bir doğrulukla hava tahminleri yapmakta olduklarını göstermesi bakımından önemlidir. Ama daha da önem lisi, Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğünün durumudur. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğünün geçen haftanın alanlarındaki bir tebliği bugünün Türkiyesinde hava tahmin metodlarının ne derece sıhhatli sonuçlar verebileceğini, hele, üç aylık değil, 24 saatlik tahminlerde bile tam 180 derecelik dönüşler yapılabileceğini göster di.

Gerçekten de herşey, Şeker Bayramının ikinci günü başlayan kar fırtınasıyla birden tersine dönüverdi. Bay ramın bu yılkı özelliğinden hakkiyle faydalanmak isteyenler trene, otobüse veya özel arabalarına atlayarak Salı akşamı yakın veya uzak dinlenme, yerlerine doğru yola çıktılar. İşte, olanlar da bundan sonra oldu. Bir süreden beri artık baharın yaklaştığını zannet tirecek kadar uysal giden hava birden kışladı, ani bir kar tipisi, dondurucu bir rüzgâr her yanı sardı. Otobüsler, binek arabaları her tarafta konvoylar halinde yolların açılmasını beklemeğe koyuldular. Bayramda tatil geçirip dinlenmeye gidenler daha yorgun ve bitkin halde evlerine döndüler.

İşin asıl garibi, Meteoroloji İşteri Genel Müdürlüğünün, gören gözün kılavuz istemeyeceği" kadar basit bir tabiat olayında birden tam 180 derecelik bir hata yapması. Cumartesi akşamı Radyonun ajans haberlerinde okunan hava bülteninde "havaların hissolunur şekilde ısınacağı, kar vağışlarının duracağı, bilâkis kar erimeleri ve yağmur sebebiyle bu defa taşkınlara intizar edilmesi gerektiği" yolunda haberler vermesidir. Hernekadar bu haber, bayramı evlerinde kapalı geçirenlere biraz teselli vermeye yaradıysa da, Tarsuslu fabrikatör gibi havayı âdeta koklayarak tahmin etmeye alışkın olanlar, hele evinin bir köşesine bir ufak barometre asmayı adet edinenler hiç de Meteorolojinin tahminlerine katılmadılar. Çünkü barometre boyuna düşmekteydi !

Dünya çapındaki teşkilât

Aslında Meteoroloji Genel Müdürlüğü uluslararası bir mahiyet taşıyan kuruluşlarla ortaklaşa çalışmaktadır. Yapılacak mahallî tahminlerde kutlanılacak büyük çapta bilgiler teşkilâtın merkezine saati saatine bidirilmektedir. Orada bu bilgiler özel bir haritanın üzerine işlenmekte, muhtelif önemli merkezlerde ölçülen rüzgâr hızı ve iştikametleriyle ısı dereceleri, havanın basıncı ve nemlilik derecesi. bulutların cinsleri ve yükseklikleriyle kesafetleri, atmosferin yukarı tabakalarındaki akımlar gibi her çeşit para metreler böylece toplandıktan sonra benzeşim -korrelasyon- yoluyla veya belli bir gidişin uzantısını bulmak suretiyle gelecek sürelerdeki ısı, rüzgâr. ve yağış durumlarının talimini mümkün olabilmektedir.

Kısaca açıklanan ve bu yüzden basit gibi görünen bu işlemler birçok nedenlerin etkisiyle aksayınca işler de o oranda karışmakta, yapılan tahminler 180 derece hatalı oluvermektedir. Meselâ, muhtelif önemli, merkezlerden gelmesi beklenen raporlar gelmeyiverse, hava muhalefeti yüzünden telsizle alışlarda hatalar olsa, en kötüsü, talimin yapmakta mümarese sahibi, tecrübeli ve ehil kişiler bayram tatiline ayrılıverseler, Meteoroloji bültenlerinde bu durum hemen kendisini göstermektedir. Özellikle son haftalarda dış ülkelerden gelen ısı raporlarının hiç okunmadığı dikkati çekmektedir. Buna karşılık Meteoroloji Genel Müdürlüğünün ünlü "manyetik band cihazları" kurarak belli bir telefona başvurulduğunda otomatik olarak Ankaradaki -evet, yâlnızca Başkentteki- havayı bildirmesi bir fanteziden ileri gitmemektedir. Gerçekten, bu gibi gösterişli tutumların -bu arada kısa dalgadaki radyo müzik yayınlarının- meteoroloji işlerinin yoluna konulmasında ne ölçüde yararlı olabileceği de çok sorul maya değer bir konudur.

Bugün ileri batı ülkelerinde meteoroloji gerçek bir bilim ve teknik konusu halinde görülmekte, daha çok havacılıkla ve akarsularla olan ilgisi dolayısiyle bu teşkilât ulaştırma bakanlıklarına bağlanmış bulunmaktadır. Özellikle nehirlerinde nakliyat yapılan Avrupa ülkeleri için bunun sayısız fay dası bulunmaktadır. Havacılıkta da ayrı bir teşkilât kurulmadığı takdirde, meteorolojinin durumu aynıdır. Tarımla meteorolojinin ilgisi büyük olmakla beraber, meteoroloji mühendisliğinin artık bütün dünyada ziraat mü hendisliğinden çok farklı olduğu genellikle kabul edilmiş bir gerçektir, Türkiyede de meteoroloji mühendisleri İstanbul Teknik Üniversitesinin Elektrik Fakültesinden mezun olmakta, formasyon bakımından fizik mühendisliğine yakın bulunmaktadır. Olayları görüş ve tutum yönlerinden ziraat branşından farklı durumdaki böyle bîr ihtisas kolunun Türkiyede hâlâ Tarım Bakanlığı bünyesi içinde bırakılması, yukarıda anlatılan Tarsustaki çiftçinin hikâyesini hatıra getirmektedir. Eğer Tüvkiyede hâlâ dededen kalma usûllerle hava tahminleri yapılmasına devam edilecekse mesele yoktur, ama bu takdirde de sözümona modernleşme amacıyla bu işe milyonlar yatırılması lüzumsuzdur. Yok, eğer ileri dünyanın kullandığı elektrikli ve elektronik cihazlarla ve hattâ meteoroloji peyklerinden alınan bilgilerin kullanıl masıyla hava tahminleri yapılması esas alınacaksa o takdirde bugünkü Meteoroloji Genel Müdürlüğünün daha rasyonel çalışan bir teşkilât haline bir an önce konulması şarttır.

MUSİKİ

Haberler

Ankara Türk Filarmoni Derneği yıllık genel kurul toplantısını 29 Ocak 1965 Cuma sabahı yaptı. Diğer birçok derneklerde olduğunun tersine, daha ilk toplantıda ekseriyetin salonda bulunduğu görüldü ve hemen gündeme geçildi. Bu büyük ilginin nedeni Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının bütün üyelerinin aynı zamanda Derneğin de üyesi, olmalarıdır. Sadece 27 kişi dışarıdan üyedir ki, onlar da, zaten azınlıktadırlar. "Atatürk Devrimlerine paralel olarak müzik kültürünün bütün yurtta yayılması" amacını güden Derneğin, daha çok Cumhurbaşkanlığı Orkestrasının, yıllardanberi malî yönden desteklenmesi de göstermektedir'iki, bir devlet kurumu niteliğinde bulunan bu teşkilât, içinde bulunduğu birtakım formalitelerin yarattığı mahzurlu durumların giderilmesi yönünde çalışmaktadır. 1964 yılı içindeki faaliyetin de bu gidişten kendisini pek kurtaramadığı hemen görüldü.

Oysa ki bu Derneğin kuruluşunda ele alınan amaçlar, tüzüğünde de açıkça belirtildiği gibi, "batı müziğinin bütün yurtta yayılması"amacıyla turneler, ârmağanlı - armağansız yarışmalar, yurt ölçüsünde radyo ve televizyon konserleri düzenlemek, burslar vermek, büyük virtüözleri Türkiyeye getirtmek, müzik eserlerini tercüme ettirmek suretiyle faaliyet göstermesini gerektirmektedir. Üstelik, Bakanlar Kurulundan "Kamu yararına olan dernek" kararı da alınmış bulunan bu kurumun önümüzdeki yıllarda şimdiye dek olduğundan daha verimli ve olumlu çalışması toplantıda temenni edildi. Hele geçen yıl şiddetli tenkit ok. lanna hedef teşkil, eden, yabancı virtüozların otel ve yol paralarının Dernekçe ödenmekte oluşu. Derneğin düzenlediği konserlerde salonun büyük bir bölümünün davetlilere tahsisi, bir kısım yönetim kurulu üyelerinin toplantılara hiç devam etmemesi, geri kalanının da devamsızlığı gibi konular bu yıl da önemli tenkitlere uğradı.

Yapılan sert tenkitlere rağmen, eski yönetim kurulundan Ermukan Saydam, Suat Beriker ve Hüseyin Eliçin tekrar seçilmeyi başardılar. Ayrıca-Orkestradan Fethi Kopuz ile Ergun Özyücel ve Dr. Hayati Sevgen yönetim kuruluna üye seçildiler.

Konser dinledim

Konseri verenler: "Münih Piyanolu Üçlüsü" Gülây Uğurata: (Piyano), İngo Sinnhoffer (Keman), Walter Nothas (Viyolonsel).
Konserin yeri: Ankara Alman Kütüphanesi,
Günü: 25 Ocak 1965 Pazartesi, Saat 20.30 da.

Program: Bir klâsik ve iki romantik bestecinin birer üçlüsünden kurulmuştu. Bunların hepsi de oda müziği edebiyatının çok tanınan ve sevilen örnekleridir: 1) Mozart: Si bemol majör üçlü, K.V. 502, 2) Schubert: Si berrtol majör üçlü. Op. 99. 3) Brahma: Do minör üçlü, Op. 101.

Konserin özellikleri: Konserin en orijinal yanı, birisi Türkiyede oturan, ikisi ta Almanyadan gelen üç sanatçının Türkiye'de biraraya gelerek çalınması uzun ve ortak çalışmalara, provalara ihtiyaç gösteren besteleri dinleyicilere sunmalarıydı. Aslında bunun pek okadar şaşılacak yönü yoktur. Asıl övlecek olan. sanatçıların gösterdikleri beraberlik duygusunun bugünedek süregelmiş oluşudur.

Olayın aslı, sanatçıların biyografilerini okuyunca kendiliğinden ortaya çıkıyordu: Genç kuşağın yetiştirdiği istidatlı piyanistlerden Gülây Uğurata istanbul Konservatuvarından sonra Münih Konservatuvarında Prof. Friedrich Wührer'in öğrencisi olmuştur ve bu ileri seviyedeki çalışmaları sırasında okul arkadaşları kemancı Sinnhoffer ve çellocu Mothas ile bir oda müzigi topluluğu kurmak üzere muntazam çalışmalara girişmişlerdir. Bu çalışmalar kısa bir sürede meyvalarını vermiş ve "Münih Piyanolu üçlüsü" konserlerini vermeğe başlamıştır. Ancak, öğrenimini başarıyla tamamlayan Uğurata Türkiyeye dönmek zorunda kalınca, üçlü, piyanistinden mahrum kalmıştır.

Hernekadar Gülây Uğurata yaz aylarında çıktığı Avrupa ülkelerindeki turneleri sırasında Münihe de uğradıkça bu triyonun canlandırılmasına çalışılmaktaysa da, bu kadar uzaktan çalışmaların ilerlemesinin, hele yeni repertuvar parçalarının hazırlanmasının imkânsızlığı da aşikârdır.

Beğendiklerim: Topluluğun oldukça yeni olmasına rağmen, beraberlik yönünden olduğu kadar parçaların yorumlanması bakımından da tam bir başarı sağlandı. Zaten oda müziğinde ustalık ikinci planda gelir. Besteciler bu alandaki yaratma güçlerini, pek fazla ustalık istemeyen, ama sanat yönünden önem taşıyan eserler vermek, amacıyla harcamışlardır. Böylelikle müzik edebiyatında çok zarif, duyuş yanı ağır basan besteler ortaya çıkmıştır. Konserde seslendirilen Brahms ve özellikle Schubert üçlüleri bu amaca uygun şekilde başarıyla çalındı.Mozart, biraz kuru bir icra sayılabilirse de, konserin seviyesini yine de belli sınırda tutmağa yetti.

Beğenmediğim: Önemli hiçbir nokta yok.

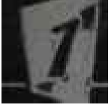
Sonuç: Bu yıl Alman Kütüphanesinde verilen konserler içinde özel bir önem taşıyan oda müziği konserini, sanatçılar arasında da özellikle Uğurata ile çellocu Nothas'ı Ankaralı müzikseverler daima anacaklardır.

Daniyal ERİÇ

Münih Piyanolu Üçlüsü
Anılacak sanatçılar'

Piyes gördüm

Meydan Sahnesinde "Maç"
Galip sayılır bu yolda mağlûp

Oyun: "Maç", Komedi 2 devre. 1 haftaym.
Yazan: Michel Fermaud.
Çeviren: Aygen Törüner.
Tiyatro: Meydan Sahnesi (Ankara).
Sahneye koyan: Yılmaz Gruda.
Dekor, kostüm: Aygen Törüner.
Konu: "Çat Kapı" (Şehir Tiyatrosu, 1960) yazarının yeni oyunu **"Maç"** ların en heyecanlısı... Bu maç futbol yıldızlarının, Pele'lerin. Metthewsların, Eusebio'ların maçı değil, yirmisekiz yaşındaki Andre Bastien ile yirmiüç yaşindaki Marie - Therese'in, Parisin göbeğinde, Notre _ Dame'a bakan binalardan birinin sekizinci katında, çattı arasındaki hizmetçi odalarından bozma, küçücük bir apartımanda, futbol kaidelerine pek uygun olmıyarak yaptıkları bir maç, kıyasıya bir aşk maçı... Andre futbolcu, fransız milli kalesini koruyor, Marie - Therese de mutluluğunun kalesini... Kendinden -ve futbolunden- başka bir şey tanımıyan bu kocabebeğin karşısında kalecilik asıl ona düşüyor. Andre ise aşk oyununda bir Pele olmak iddiasındadır. Çalım üstüne çalım, gol üstüne gol atmak hevesindedir. Bu hevesle favl üstüne favl yapmaktan da geri kalmaz ve sonunda o incecik Marie - Therese,- bu dev çocuğu boyluboyunca yere seriverir... Bu, aslında biribirini hâlâ çılgınca seven, bu yüzden de biribirine tatlı tatlı işkence eden çiftlerin, ayrılıp ayrılıp tekrar biribirleriyle evlenen çiftlerin hikâyesidir.
Oynıyanlar: Esin Avcı (Marie - Therese), Kartal Tibet (Andre Bastien).
Beğendiğim: Yazarın, bu iki kişilik maçı yürütürken, seyirciyi sıkmak şöyle dursun, heyecandan heyecana sürükleyen usta oyun tekniği. Bu ince aşk oyununa zarar vermeden gerçekleştirdiği, futbol çevrelerinin realist ve iğneli tasviri. Yılmaz Grudanın, o küçücük sahnede çok tehlikeli bir akrobasi numarası gibi, seyircinin nefesini kesen, dinamizmi içinde de bütün nüansları belirten yalın sahne düzeni. Marie - Therese'de Esin Avcının, rolünün ber ânını "yaşıyan", tepeden tırnağa duygu ve zekâ karışımı sürükleyici oyunu. Kartal Tibetin, "Poker Partisi"nden bu yana aktörlükten komedyenliğe geçtiğini gösteren, rahatlığı, tabiiliği içinde, Andre'nin çocuk kalmış yönleri ile seven erkek yönünü vuzuhla duyuran renkli, güçlü kompozisyonu. Aygen Törünerin akıcı çevirisi, çok iyi realize edilmiş havalı, zevkli dekoru.

Beğenemediğim: Marie - Therese'in kostümlerinin, sadeliği içinde daha alımlı, daha "Parisli" olmasını dilerdim.
Sonuç: Zevkle seyredilen tatlı ve ince bir komedi, bütün Ankaranın, hoş bir akşam geçirmek için görmek isteyeceği bir oyun.

Lütfi AY

TİYATRO

Ankara

"Yaşlı Hanım"da üzücü olaylar

Devlet Tiyatrosunun Yeni Sahnede oynamakta olduğu bir oyun, Priednch Dürrenmatt'ın "Yaşlı Hanımın Ziyareti" trajik bir farstır ve aslında kanlı bir oyundur. Dürrenmatt'ın kahramanı daire Zachannasian milyonları sayesinde adaleti satın alır ve gençliğinde kendisini baştan çıkarmış, sonra da almamış, açtığı babalık dâvasını yalancı şahitler dinleterek kazanmış, bu yüzden "düşmesine" sebebolmuş bir adamı, Alfred III'i, tam yirnübeş yıl sonra milyarder bir dul olarak döndüğü ve ekonomik kalkınmasını sağladığı kasabanın adamlarına, Güllen'lilere öldürtür.

İşte geçen hafta, arefe günü akşamı, Yeni Sahnede bu kanlı oyun tekrar edilirken bazı üzücü olaylar olmuş, sinirlerine hakim olamıyan genç bir kadın sanatçının damarlarını kesmesi üzerine, kuliste de bir hayli kan akmıştır.

Aslında bu her yerde, her zaman olabilecek bir zabıta vakası dır. Nitekim Bayram Gazetesi olayı haber olarak vermiş, ilgili makamlar da gerekli, tahkikatı yapmağa başlamışlardır. Ama olayın Devlet Tiyatrosunda geçmiş olması, aradan bayram geçtiği ve gazetecilik bakımından aktüalitesini de kaybettiği halde, bayramdan sonra çıkan büyük gazetelerin konu ile ilgilenmelerine, olayı geniş ölçüde yorumlıyarak ve daha başka meseleleri de ise karıştırarak, umumi efkâra yeniden aksettirmelerine yol açmıştır. Oysa Devlet Tiyatrosunda daha başka olaylar, oldukça önemli sanat olayları da olmakta ve büyük gazetelerimizde yankısını hemen hemen hiç bulamamaktadır. Meselâ 27 Ocak akşamı, büyük bir gala temsili halinde, prömiyeri verilmiş olan yeni bir Türk Operası, Nevit Kodallının "Gilgameş"! büyük bir başarı kazandığı halde, bilek kesme olayına geniş ölçüde yer veren büyük gazetelerde bu sanat olayına ait ne bir resim, ne bir yazı ne de iki satırlık bir haber çıkmıştır.

Olaylardan önce...

Yeni Sahnedeki olayın tahkikatını yapmakta olanlardan edindiğimiz bilgilere göre, hâdise şöyle başlamıştır: "Yaşlı Hanımın Ziyareti"nde Öğretmen rolünü oynayan genç sanatçı -ve "Çil Horoz'un rejisörü- Fikret Tartan, o gün İzmirden dönmüş olan arkadaşı Baykal Saran, Bale bölümün, den Engin Akoğlu ve gene Tiyatrodan birkaç arkadaşıyla beraber, Yeni Sahneye yakın bir lokantada öğle yemeği

yemişler ve içmeğe başlamışlardır, içki faslı geç vakte, hattâ temsil zamanının yaklaştığı saatlere kadar devam etmiş ve Fikret Tartan bu durumda, rolünü, oynamak üzere Tiyatrodaki vazifesine gitmiştir.

Aynı gün, öğleye doğru, Melek Tartan Küçük Tiyatroya telefon ederek kocasını sormuş ve telefona çıkan müşterek arkadaşlarına Fikret Tartanın eve gelmediğinden, ertesi gün bayram olduğu halde evinin bazı zaruri ihtiyaçlarıyla meşgul olmadığından şikâyet etmiştir. Melek Tartan o akşam, aynı oyundaki rolünü oynamıya gittiği zaman. Yeni Sahnede rejisöre vekâlet eden Coşkun Karaya da, kocasıyla ilgili olarak, buna benzer şikâyetlerde bulunmuş ve üzgün bir ifadeyle "Mühim kararlar alabilirim" demiştir.

Temsil sırasında...

Karıkoca Tartanların da rol aldıkları "Yaslı Hanım.." temsili, arefe akşamı, bu durumda başlamış, 1. Kadın'ı oynıyan Melek Tartanın titrek bir sesle konuştuğu farkedilmişse de dördüncü tabloya kadar normal bir şekilde devam etmiştir. Dördüncü tabloda, oyunun başrolünü oynamakta olan Mediha Gökçerin "Adalet istiyorum" dediği sırada Fikret Tartanın "Adalet gazetesi mi?" diye metin dışı sözler söylemesi üzerine Mediha Gökçer şaşırmış, daha sonra bir başka repliği üzerine de, gene metin dışı "Cinayet"' demesi, büyük bir concentration isteyen oyununa devam etmesini güçleştirmiş, sinirlerini de hayli bozmuştur.

Mediha Gökçer sahnede işi bitip kulise çıktığı zaman, durumu, rejisöre vekalet eden Coşkun Karaya bildirmiş. Fikret Tartanın sahnedeki hallerinden şikâyet etmiş, oyun huzurunu bozan metin dışı konuşmalarına bir son vermesinin sağlanmasını istemiştir. Bu sırada yanlarına gelen Fikret Tartanla Mediha Gökçer arasında yüksek sesle tartışmalar olmuş ve iki sanatçı birbirlerine ileri-geri, hoş olmıyan şeyler söylemişlerdir.

İntihar teşebbüsü

İşte bu sırada, çok daha başka sebeplerden, asabı zaten bozuk olduğu, sahnede kocasıyla Mediha Gökçer arasında meydana gelen olaydan da büyük üzüntü duyduğu anlaşılan Melek Tartan, makyaj kalemlerini açmak için kullandığı bir jiletle bilek damarlarını kesmeğe başlamış, genç kadının bileklerinden akmıya başlıyan kanlar, bir anda, kuliste büyük heyecan yaratmıştır. Artık Fikret Tartan - Mediha Gökçer tartışması unutulmuş ve bütün sanatçılar yaralı arkadaşlarının yardımına koşmuşlardır. Fakat akan kanı durdurmak kolay olmadığı için, rejisör vekili Coşkun Kafa perdenin önüne çıkarak, salonda, seyirciler arasında bir doktor varsa kendilerine yardıma gelmesini rica etmiş, seyirciler arasında bulunan Sağlık Bakanı ile Gülhane Tıp Akademisi mütehassıs hekimlerinden Dr. Yıldırım Ussan derhal sahneye koşarak Melek Tartana ilk tıbbi yardımı yapmışlar ve bileklerini sarmışlardır. Daha sonra Dr. Ussan Melek Tartanı bir arabaya koydurarak Gülhane hastahanesine götürmüş ve orada gerekli müdahale ve tedaviyi yaptırmıştır.

Oyun devam ediyor

Bu olaylar sırasında yarım saatten fazla kapalı duran perde açılmış. "Yaşlı Hanımın Ziyareti" temsiline ara verildiği yerden başlanılma ve temsil tamamlanmıştır.

Olay sırasında, bir reji yapmak üzere gittiği Prag'da bulunan Devlet Tiyatrosu Genel Müdürü Cüneyt Gökçer ertesi gün Ankaraya döner dönmez durumu öğrenmiş ve ilk tahkikatı bizzat kendisi yaptıktan sonra, Fikret Tartanı oyundaki rolünden almış, yerine Halûk Kurdoğluyu vermiş, üzücü olaya ait dosyayı da Yönetim Kuruluna tevdi etmiştir. Yönetim Kurulunun bugünlerde toplanarak, temsil sırasında böyle bir hâdisenin çıkmasına sebebolanlar hakkında bir karar vermesi beklenmektedir.

Piyesi gördüm

Oyun: "Hülleci", Komedi 4 perde.
Yazan: Reşat Nuri Güntekin.
Tiyatro: Devlet Tiyatrosu (Altındağ).
Sahneye koyan: Salih Canar
Dekor, Kostüm: Hüseyin Mumcu.

Konu: Rahmetli Reşat Nuri Güntekinin otuz yıl önce "sırf halkı biraz güldürmek, eğlendirmek için" yazdığını, söylediği "Hülleci" otuz yıl sonra, Atatürk heykellerinin kırıldığını -hattâ imam nikâhının ihyası tekliflerinin B.M. Meclisine kadar götürüldüğünü- gazetelerde okuduğumuz bir sırada, Atatürk devrimlerini, kadın haklarını ve Medenî Kanunu savunuyor. "Hülleci", dini-küçük çıkarlarına âlet edenlerin, şeriatçılığın hakim olduğu devirlerde, aile müessesesini nasıl oyuncak haline getirdiklerini, "kendi keyiflerine göre nasıl yapıp yıktıklarını" gösteriyor. Bu bakımdan "Hülleci"de, insanlığını yitirmemiş ve istemediği halde şeytana uyup bir hırsıza arkadaşlık etmiş, temiz yürekli bir insanın ve tesadüfün- kurtardığı zavallı Melek Hanımın macerası, genç ye devrimci kuşaklar tarafından ibretle seyredilmelidir. "Hülleci" bu konuda, yakın geçmişimizin gülünecek -ve ağlanacak, gerçeklerini ortaya koyuyor, -türk kadınının yüzyıllar boyu çektiği çileyi anlatıyor.

Oynıyanlar: Coşkun Orhon (Hilmi Efendi), Erol Amaç (Şerif), Hâşim Hekimoğlu (Hafız), Tekin Akmansoy (Mahalle İmamı), Adnan Başer (Salâh Molla), Turgut Sarıgöl (Parnak), İnci Pars (Melek), Nihâl Türkmen (Rukiye), İlkay Saran (Adile Dudu), Meral Üner (Zehra).

Beğendiğim: Salih Canarın tarihi realitesi içinde yakın geçmişin rengini, özelliklerini koruyan, Reşat Nuri Güntekinin güldürü yoluyla duyurmak istediği nükte ve hicvi, farsa kaymadan, belirten ölçülü, dengeli sahne düzeni. Hüseyin Mumcunun, havayı veren, güzel dekoru. Hâşim Hekimoğlunun -yer yer Vasfi Rıza Zobuyu hatırlatmağa çalışan tonlarına ve edasına rağmen. Hafızda: Tekin Akmansoy un da - kaçınamadığı bazı aşırı jest ve hareketlere rağmen- Mahalle İmamı'nda çizdikleri çok inandırıcı tipler. Coşkun Orhonun Hilmi Efendi'ye sevimli bir yüz kazandıran rahat oyunu. Adnan Başerin Salâhi Molla'da, Nihal Türkmenin Rukiye'de, ölçülülüğü içinde etkili, tabii oyunları. İlkay Saranın Adile Dududa gerçekleştirdiği pittoresk kompozisyon. İnci Parsın Melek'e kazandırdığı duygulu ve zeki yüz.

Beğenemediğim: Coşkun Orhonun hırsızlık ederken yakalandığını unutmuş gibi göründüğü sahnelerde - "pişkinliğe" varan- fazla rahat oyunu. Turgut Sarıgöl'ün Parnak'taki ermeni taklidinin yetersizliği.

Sonuç: Bütüniyle başarılı, etkili bir oyun. Genç kadınlarımızın, annelerinin, büyükannelerinin çektikleri çileyi anlamak ve şeriatçılığı hortlatmak isteyenlerin kendilerine vâdettikleri aile hayatının bir örneğini görmek, -sonra da Atatürk devrimlerine sımsıkı sarılmak- için mutlaka seyretmeleri gereken bir oyun.

Naciye FEVZİ

YAYINLAR

Kitaplar

BAŞLANGICINDAN BUGÜNE MUTLULUK DÜŞÜNCESİ;

Hazırlayan Orhan Hançerlioğlu, Varlık Yayınlan 1108, Faydalı Kitaplar serisi 43, İstanbul Ekin Basımevi 1965, 230 sayfa 5 lira

Orhan Hançerlioğlu, Varlık Yayınlan arasında daha önce de "Erdem Açısından Düşünce Tarihi"' adıyla ciddi bir araştırma kitabı yayınlamıştı. Başlangıcından günümüze kadar tam bir düşünce tarihinin ilk kitabı olarak düşünce tarihinde "erdem"i inceleyen ve umulanın üstünde ilgi toplayan Hançerlioğlunun bu defa aynı diziden mutluluğu "ele alması gerçekten iyi oldu. Türkiyede genellikle yokluğu hissedilen kitapların başında, düşünce ile ilgili kitaplar gelmektedir. Özellikle yabancı dil bilmeyenler için dünya düşünürlerini tanımak sadece bir tesadüf olmaktadır. Rast gele çevirilerle yabancı düşünürleri yarımyamalak ve sistemsiz bir şekilde tanımaksa, Türkiyede zaten haddinden çok olan sistemsizliği iyice artırmaktadır.

Hançerlioğlu, "Başlangıcından Bugüne Mutluluk Düşüncesi"nde konuyu iki yönden ele almış: Bireysel mutluluk, Toplumsal mutluluk... Doğunun ve Batının kalburüstü düşünürlerinin mutluluk üstüne sözlerini ele alan Hançerlioğlu, üstelik, bunları sıkıcı bir felsefe kitabının havasından çıkarmayı da bilmiş, romancılığından gelen bir ustalıkla, kolay okunur, ilgiyle izlenir hale sokmuştur.

Düşünce tarihinin üçüncü ve son cildi olarak açıklanan "Özgürlük Düşüncesi" da yayınlandığında, meraklı okurların kitaplıklarında son derece faydalı bir külliyat bulunacağını şimdiden müjdelemek mümkündür.

(AKİS: 106)

HÜRRİYETİN YOLLARI, AKIL ÇAĞI

Jean - Paul Sartre'nin romanı, çeviren Gülseren Devrim, Nobel Yayınları 1, Gün. Matbaası İstanbul 1964, 418 sayfa 12.50 lira

Türkiyede bir moda var: taklit modası! Birkaç yıl var ki memleketimizde de dış dünyanın ödül kazanan yazarlarına karşı ilgi artmıştır, ödül kazanan yazarların eserlerinin, çevirileri hemen piyasaya sürülmektedir. Özellikle Nobel ödülü alan eserler ise hemen daima birkaç baskıya birden ulaşmaktadır. Meselâ "Dr. Jivago" Türkiyede birkaç yayınevi tarafından birden basılmış, okuyucu iyi -çeviri ile kötüsünü ayırdedinceye kadar hayli bocalamıştır.

1964 de Sartre'nin Nobel kazanması ve ödülü reddedişi, dünyada olduğu gibi, yurdumuzda da geniş ilgi uyandırdı. Ardından da gazetelerden kitapçılara kadar geniş bir Sartre çevirisi yapma yarışı başladı. Aslında bu, iyi birşeydir. Bir yazarın yurdumuzda geniş ölçüde tanınmasına yararlıdır da. Ne var ki, daha çok kar peşinde koşan birtakım yayınevleri, çabuk para kazanabilmek, piyasayı başkalarına kaptırmamak için pek dürüst olmayan yollara başvurmaktan da kaçınmamaktadırlar. Böylece, bir yazarın eserinin bütünlüğü dahi sırf menfaat kaygılarıyla okuyucuya eksik, hattâ bazan da yanlış verilmektedir. Sartre'nin "Akıl Çağı'' adlı romanının durumu da böyle oldu. Sartre'nin "L'Age de raison"u dilimize "Hürriyetin Yollan" diye çevrilebilecek "Les Chemins de la Liberte"nin ilk kitabıdır. Bunu bir yayınevi, adına dahi önem vermeden alıp dilimize çevirdi. Çeviri şöyle veya böyle olabilir ama, koskoca bir kitabın, dünya düşünce hayatında derin izler bırakan bir yazarın eserinin bir çevirici tarafından sansür edilmesi aklın kolay alacağı şey değildir. Ama maalesef, pek çok defa yapıldığı gibi, bu kere de "Uyanış'' adıyla piyasaya sürülen bu romanda bu iş yapılmış, sekiz punto dizildiği halde 418 sayfa tutan roman, hem de on punto dizilmek suretile 360 sayfaya sığdınlmıştır! Kısacası, roman yanyanya kısaltılmıştır.

Elimizdeki tek ve ciddi çeviri olan "Hürriyetin Yolları", "Akıl Çağı" çevirisi ayni zamanda hayırlı bir adımın da başlangıcıdır. Bâbiâlinin tanınmış bir gazetecisi iken yayın hayatına atılan Oğuz Akkan tarafından kurulan Nobel Yayınlan dizisi, bundan böyle de, şimdiye kadar Nobel ödülü almayı hak kazanmış yazarların kitapların bir dizi halinde yayınlayacak ve böylece birkaç yıl içinde, hemen bütün Nobel almış yazarların önemli eserleri bir kitaplıkta tam çevirileriyle toplanmış olacaktır.

İlhami SOYSAL

ATATÜRKÜN SOSYAL GÖRÜŞLERİ

Çetin Altan tarafından derleme, Dönem yayınlan, 96 sayfa 4 lira

SOSYALİST TÜRKİYE

Ali Faik Cihanın incelemesi. Devrimci Yayınlar Kooperatifi 2, 175 sayfa 5 lira.

YUNANLILARIN TRAJİK ÇAĞINDA FELSEFE

Nietzche'den çeviren Nusret Hızır, Elif Yayınlan, 81 sayfa 4 lira.

SARTRE. YAZARLIĞI VE FELSEFESİ

İris Murdoch'dan çeviren Selâhattin Hilâv, De yayınları, 137 sayfa 5 lira,

BÜYÜR UYANIŞ VE DEMOKRASİNİN ÜSTÜNLÜĞÜ

John Strachey'den çeviren Orhan Karaveli, Kültür Hürriyeti Kongresi yayını, 63 sayfa 5 lira.

(AKİS: 105)

SOĞUK
ALGINLIĞI
VE FAZLA
YORGUNLUKTAN
İLERİ
GELEN

vücut
kırıklığı
ve
adale
ağrılarına
karşı

GRİPİN

● GRİPİN, baş, diş, adale ve sinir ağrılarını teskin eder ● GRİPİN, lumbago, siyatik ve romatizma ağrılarına karşı faydalıdır ● GRİPİN, grip ve nezle başlangıcında birçok fenalıklar önler ● GRİPİN, 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir